

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra filozofie a patrologie

Petr Marián Šárovec

**Kritická analýza logické koherence
a relevance pro-choice argumentů**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Vlastimil Vohánka, Ph.D.

Obor: Katolická teologie

OLOMOUC 2023

Abstrakt

Tato diplomová práce se dotýká jednoho ze stěžejních témat současné filosofické diskuze, debaty ohledně legalizace potratů. Uvedené téma má široký přesah do konkrétních situací praktického života, jedná se proto o problém hojně diskutovaný taktéž v běžném prostředí. Mezi základní patří v této problematice otázky: Je potrat morálně přípustný? Měla by být interrupce legalizována?

Naším cílem bylo provedení rozboru vybraných pro-choice argumentů z hlediska jejich struktury. Zaměřili jsme se také na možnou přítomnost *argumentačních faulů*, tedy pochybení, která by mohla negativně ovlivnit proces hledání objektivně pravdivého závěru.

V tomto smyslu jsme prošli jednotlivé argumenty a poukázali na jejich chyby, ať už reálně přítomné, nebo potenciální. Následně jsme se pokusili představit několik tipů pro plodnější diskuzi v dané oblasti. Pro-life postoji se text v podstatě nezabývá.

Z provedeného průzkumu vyplývá, že vybrané pro-choice argumenty obsahují větší množství argumentačních pochybení. Zdá se, že tato skupina argumentů je zvláště náchylná na přítomnost *argumentačních faulů* spojených s přílišným apelováním na emoce oponenta. Hlavní přínos práce by měl spočívat v prevenci opakování zmíněných chyb a ve zlepšení kvality pro-choice – pro-life diskuze.

Klíčová slova: potrat, pro-choice, argument, argumentační faul

Abstract

This thesis addresses one of the central topics in the current philosophical discourse, the debate on the legalization of abortion. This topic has wide-ranging implications for specific situations in practical life, making it a heavily debated issue in everyday contexts. The key questions in this issue include: Is abortion morally acceptable? Should abortion be legalized?

We aimed to analyze selected pro-choice arguments in terms of their structure. We also focused on the possible presence of *logical fallacies*, which could negatively impact the process of seeking an objectively truthful conclusion.

In this regard, we examined individual arguments and pointed out their errors, whether they were currently present or potential. Subsequently, we attempted to present several tips for a more fruitful discussion in this area. Pro-life attitudes are essentially not addressed in the text.

The findings from the conducted research indicate that the selected pro-choice arguments contain a higher number of *logical fallacies*. It seems that this group of arguments is particularly susceptible to the presence of fallacies associated with excessive appeal to the emotions of the opponent. The main contribution of this work could lie in avoiding these mentioned errors and improving the quality of the pro-choice vs. pro-life discourse.

Keywords: abortion, pro-choice, argument, logical fallacy

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl jsem v ní použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne 6. 11. 2023

.....

Obsah

ÚVOD	6
METODA.....	6
ARGUMENTAČNÍ ETIKA.....	8
KDY JE OTÁZKA VYŘEŠENA, ANEB JAK DOJÍT KONSENZU?.....	9
DEFINICE ARGUMENTU, ARGUMENTAČNÍHO FAULU A PRO-CHOICE ARGUMENTU	12
ROZDĚLENÍ ARGUMENTAČNÍCH FAULŮ DO SKUPIN	16
DŮRAZ NA ROZUM.....	16
DŮRAZ NA EMOCE	16
MANIPULATIVNÍ OBSAH	17
CHYBNÁ PŘÍČINA.....	17
CHYBNÉ VYVOZENÍ	18
ÚTOK.....	18
ROZBOR JEDNOTLIVÝCH ARGUMENTŮ	19
I. ARGUMENT Z PODOBNOSTI SE SAMOVOLNÝM POTRATEM.....	19
II. ANALOGIE S HOUSLISTOU (JUDITH JARVIS THOMSON).....	22
III. PRÁVO NA VLASTNÍ TĚLO.....	27
IV. ARGUMENT ZE ZÁVISLOSTI PLODU NA MATCE	30
V. POTRAT JAKO PODMÍNKA ROVNOPRÁVNOSTI POKLADÍ	32
VI. ARGUMENT ZE STATUSU PLODU	35
VII. POTRAT JAKO PODMÍNKA SVOBODY	38
VIII. TĚHOTENSTVÍ V DŮSLEDKU ZNÁSILNĚNÍ.....	42
IX. POTRAT JAKO ZDRAVOTNÍ PÉČE.....	46
X. SOUČASNÝ TREND V POTRATOVÉ LEGISLATIVĚ	49
NÁVRH KONKRÉTNÍCH KROKŮ PRO POSUN V DISKUZI	52
ZÁVĚR.....	54
SEZNAM PRAMENŮ.....	55

Úvod

Jedním ze stěžejních bodů argumentace je, aby premisy argumentů byly platné, a závěr, aby z nich logicky vyplýval. To se samozřejmě týká i jedné z největších argumentačních „bitev“ současné doby, kterou je debata ohledně přípustnosti potratů. Pokud se však máme i zde dobrat nějakého závěru, pak nestačí pouze zahrnout oponenta velkým množstvím více či méně validních argumentů. Je velmi důležité, aby byla zachována logická struktura argumentace, dodržována „argumentační etika“ a odstraněny všechny možné typy zkreslení a nepřesností. Vzhledem k velkému množství argumentů a emocionálnímu náboji debaty však není tento úkol v případě pro-choice – pro-life debaty jednoduchý.

Jelikož nebude v našich silách obsáhnout celou šíři argumentačního sporu týkajícího se interrupcí, zaměříme se pouze na jednu jeho část, ze které navíc vybereme jen malý vzorek. Bylo by samozřejmě vhodné podrobit přezkoumání argumenty obou táborů. Můžeme totiž předpokládat, že pokud se diskutující proti sobě stojících skupin touží skutečně dobrat pravdy, pak přijmou s vděčností i upozornění na chyby ve své vlastní argumentaci.

Cílem této práce tedy bude prozkoumat některé pro-choice argumenty se zaměřením na případnou přítomnost argumentačních nedostatků.

Metoda

Při zkoumání logické koherence je postup v podstatě jednoznačný, podíváme se na jednotlivé premisy a závěr a zhodnotíme je z hlediska jejich logické návaznosti. Tímto způsobem můžeme hodnotit argumenty samostatně bez závislosti na okolnostech jejich použití. Co se pak týče pravdivosti premis, buď je obecně přijímaná, nebo by ji měl mluvčí dostatečně prokázat.

V případě hledání ostatních nedostatků bude postup komplikovanější. Druhá skupina „argumentačních pochybení“ totiž často do značné míry souvisí i s osobou oponenta a snahou na něj více či méně čestnými postupy působit.

Nejprve nastiňme, jak argumentace funguje a jaká je její struktura. Obecně lze říci, že v první fázi argumentace uvádí mluvčí určité tvrzení. Pokud oponent s touto tezí

nesouhlasí, může mluvčí uvést další tvrzení – premisu, ze které by mělo původní tvrzení – závěr logicky vyplývat. Jestliže druhá strana ani pak nesouhlasí nebo uvádí jiná fakta, může mluvčí přidávat podobným způsobem další argumenty k podpoře původního tvrzení, a to až po dosažení konsenzu, nebo ukončení diskuze. Obecně tedy platí, že „na vrcholu“ celého procesu dokazování stojí jeden výrok, k jehož vyvrácení či potvrzení může sloužit celá řada dalších, podpůrných argumentů. Relevance těchto argumentů pak závisí na jejich vztahu k původnímu výroku (zda slouží k jeho doložení).

V naší práci zvolíme pro rozbor vzorek pro-choice argumentů ze dvou skupin. Tou první skupinou jsou strukturované důkazy, u nichž lze jednoznačně určit premisy a závěr. Druhou skupinu budou představovat důkazy, které formálně nepůsobí jako argumenty, jelikož se jedná spíše o samostatné výroky, postrádající některé náležitosti výše zmíněných důkazů. Ve skutečnosti ale často jde, v kontextu diskuze, o části argumentů, jejichž některé premisy nebo závěr jsou buď předpokládány, nebo byly vysloveny již dříve. Jako příklad uveďme tvrzení, že potrat je základním lidským právem. Argument související s tímto výrokem by mohl vypadat následovně:

- **premise 1 (nevyslovená):** *Každý člověk má nárok na základní lidská práva.*
- **premise 2:** Potrat je základním lidským právem.
- **premise 3 (nevyslovená):** *Ženy jsou lidé.*
- **závěr (nevyslovený):** *Ženy mají právo na potrat.*

Struktura i nevyslovené premisy by se mohly od těch, které jsme uvedli, samozřejmě lišit. Jde spíše o nastínění skutečnosti, že i samostatné výroky slouží v kontextu debaty ohledně legalizace potratů často jako premisy k nevyslovenému závěru, že potrat je přípustný, popř. žádoucí. Z toho důvodu a vzhledem k předpokládanému závěru si proto dovolíme prozkoumat některá z takových tvrzení jako reálné pro-choice argumenty.

Konkrétní argumenty budeme pak jeden po druhém rozebírat z hlediska logické soudržnosti, relevance premis i závěrů a dalších aspektů, které by mohly ovlivňovat jejich důkazní sílu.

Obtíž, se kterou se při naší práci musíme vypořádat, je fakt, že argumentace předpokládá alespoň teoretickou existenci odlišného stanoviska. Smyslem argumentace je pak s tímto odlišným pohledem polemizovat. K jeho premisám a závěru se také

mohou vztahovat argumenty oponenta. Z toho plyne, že pokud nepůjde o argument sám v sobě logicky nekoherentní nebo jinak chybný, posouzení jeho relevance a validity by mělo probíhat vzhledem ke konkrétním stanoviskům a protiargumentům. Je totiž relativně častým jevem, že argument, který může být za určitých okolností vhodným a správným, stává se za jiných irrelevantním, či dokonce obsahujícím argumentační faul.

Abychom tedy vyvážili tento handicap, pokusíme se z diskuze týkající se potratů vyseparovat základní tvrzení, která by mohla stát v opozici ke zkoumaným důkazům nebo se k nim nějakým způsobem vztahovat. V případech, kdy to bude potřebné či vhodné, budeme pak posuzovat relevanci a validitu pro-choice argumentů vzhledem k těmto protiargumentům.

V debatě o potratech můžeme identifikovat víceméně dvě základní otázky: „Je potrat morální?“ a „Je vhodné potraty legalizovat?“ Obě spolu celkem úzce souvisejí, jelikož v případě obecné shody na nemorálnosti potratu by s jeho legalizací pravděpodobně většinová společnost nesouhlasila. Naopak, za situace, kdy by byla interrupce obecně vnímána jako morálně indiferentní, by většina lidí zřejmě neměla problém s její legalizací (nedocházelo by tudíž k tak silné polemice). Budeme se tedy při zkoumání relevance pro-choice argumentů soustředit především na jejich vztah k těmto otázkám.

Argumentační etika

Podívejme se nyní na téma „argumentační etiky“, které je pro slušnou a funkční diskuzi nutností. Často můžeme pozorovat, že čím větší je emoční náboj diskuze, tím spíše bude tato etika porušována a úměrně tomu se snižuje pravděpodobnost konsenzu (minimálně dobrovolného). Nelze sice předpokládat, že diskuze, jež by plně dodržovala etiku argumentace, by byla zcela oprostěna od argumentačních faulů, přinejmenším těch vědomých a úmyslných by se to však týkalo.

Publikace *Attacking faulty reasoning* podává přehledný soupis několika pravidel, která by měla vést nejen k lepšímu průběhu diskuze, ale také ke shodě na společném stanovisku (závěru). Není třeba zde předkládat úplný výčet těchto zásad, ten si může čtenář jednoduše dohledat, zde načrtne pouze základní pravidla, která by měla být dodržena i v obyčejné diskuzi.

Úplným základem je přiznat si svou omylnost,¹ což nás otevírá pro přijetí jiných pohledů a názorů, především však schopnosti hledat a nacházet pravdu. Pokud by diskutující ochotu k přehodnocování svých názorů neměli, pak je diskuze zbytečná. To souvisí s další zásadou, která od pasivní otevřenosti k přijetí pravdivého řešení přechází k aktivnímu hledání pravdy.² Dále je důležité, aby byl oponentův argument prezentován vždy ve své nejsilnější podobě a odpovídal tomu, co jím chtěl autor vyjádřit.³ Pečlivým dodržováním tohoto principu je známý například Tomáš Akvinský. Zásada prezentování nejsilnější verze oponentova argumentu má vedle etického i svůj praktický význam. Pokud totiž oponent dokáže nepravdivost jen slabší verze argumentu, stále zůstává možnost, že na jeho silnější verzi se toto popření vztahovat nebude. Jinak řečeno, „cesta tímto směrem“ není zcela znemožněna.

My se při výběru argumentů pro náš rozbor však nebudeme této zásady držet, jelikož cílem naší práce není argumentovat se zastánci pro-choice, ale rozebrat některé z reálných argumentů používaných v diskuzi. Z toho důvodu neplánujeme před citováním argumenty vylepšovat ani je jinak upravovat.

Zbylé z dvanácti zásad, které Damer předkládá, se týkají především správnosti uvažování a postupů, které by měly vést k dosažení pravdivého závěru.⁴ Těmi se již zabývat nebudeme, podívejme se však ještě na otázku ukončení argumentace.

Kdy je otázka vyřešena, aneb jak dojít konsenzu?

Podstatou argumentace je nebo by mělo být hledání pravdy. Kdy je ale možno závěr považovat za objektivně pravdivý? Je to ve chvíli, kdy se na něm shodnou všichni účastníci diskuze? Nebo kdy oponent již nemá žádný další důkaz, který by proti našemu stanovisku předložil? Vyhrává ten, koho je v diskuzi více slyšet?

Pokud vnímáme argumentaci čistě jako nástroj hledání pravdy, pak ji nelze považovat za soutěž a z diskuze nevychází vítězové a poražení. Vždyť ten, kdo by „zvítězil“ na úkor pravdy, by byl ve skutečnosti poražen. Na druhou stranu, pokud se

¹ Viz DAMER, T. Edward. *Attacking faulty reasoning: a practical guide to fallacy-free arguments*. 6th ed. Belmont: Wadsworth Cengage Learning, 2009. ISBN 978-1-57673-751-4, s. 7.

² Viz tamtéž, s. 7.

³ Viz tamtéž.

⁴ Viz tamtéž, s. 7-8.

podání dojít objektivní pravdy, vítězi jsou všichni zúčastnění. Jaká jsou tedy kritéria pro to, aby mohla být diskuze uzavřena za předpokladu pravdivého závěru?

Damer píše:

„Problém by měl být považován za vyřešený, pokud má argument pro jedno z alternativních stanovisek správnou strukturu, užívá relevantní a přijatelné důvody, které společně zajišťují dostatečné základy k ospravedlnění závěru a také zahrnuje efektivní vyvrácení všech vážných námitek proti tomuto argumentu a stanoviskám, která podporuje. Pokud není možné prokázat, že argument nesplnil tyto podmínky úspěšněji než jakýkoli jiný argument uvedený pro alternativní pozice, je člověk povinen přijmout jeho závěr a považovat tu otázku za uzavřenou...“⁵

S Damerem bychom mohli souhlasit v tom, že závěr, aby byl přijatelný jako výsledek argumentace, musí mít funkční strukturu, validní premisy a současně obstát vůči všem myslitelným protiargumentům. Na druhou stranu citujme Arthura Schopenhauera, který při snaze vysvětlit, proč máme tendenci pokračovat v argumentaci i ve chvíli, kdy již poznáváme, že je naše tvrzení nesprávné, udává jako jeden z důvodů vnitřní tušení, že může být nalezen ještě jiný argument, který prokáže, že pravdivý byl náš předpoklad. Píše: „... vzdáme-li se hned svého úsudku, mnohdy později shledáme, že jsme přece jen byli v právu: náš důkaz byl nesprávný, ovšem pro naše tvrzení jsme mohli najít důkaz jiný, správný.“⁶ To je důležitý postřeh. Ukazuje totiž, že dokázat pravdivost závěru nepřítomností chyby tak přesvědčivě, aby ho byl oponent povinen přijmout, je velmi ošemetné. Je totiž jasné, že chyb může být nepřeberné množství, a i když některé vyloučíme, vždy je možné, že se objeví jiná, kterou jsme nepostřehli.

V této chvíli bude vhodné připomenout základní rozlišení argumentů na induktivní a deduktivní. Induktivní argument je takový, jehož závěr vychází z pozorování skutečností, na jejichž základě se snaží vyvodit obecné pravidlo. Zřejmě nejznámějším příkladem induktivního argumentu (jehož závěr byl však nakonec vyvrácen) je tvrzení, že všechny labutě jsou bílé (založeno na pozorování labutí).

⁵ Tamtéž, s. 8.

⁶ SCHOPENHAUER, Arthur. *Umění dostat v každé debatě za pravdu: eristická dialektika*. Přeložil Břetislav HŮLA. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1529-5, s. 13.

Naproti tomu deduktivní argument vychází z logické nutnosti. Příkladem by byl třeba matematický důkaz, že všechna sudá čísla jsou dělitelná dvěma. Obecně tedy lze říci, že závěr vycházející z induktivního argumentu je platný s větší či menší pravděpodobností, zatímco závěr funkčního deduktivního argumentu je nepochybně platný.⁷

Toto rozlišení poněkud komplikuje skutečnost, že oba typy argumentů se často prolínají. Demonstrujme si to na argumentu, který je často používán jako příklad deduktivního důkazu. Zní přibližně takto:

- **premisa 1:** Všichni lidé jsou smrtelní.
- **premisa 2:** Sokrates je člověk.
- **závěr:** Sokrates je smrtelný.

Na první pohled jasná deduktivní návaznost premis a závěru je oslabena induktivním původem první premisy.⁸ Přesvědčení o smrtelnosti člověka se zdá zřejmé, vychází však z pozorování, kterému teoreticky mohl uniknout některý případ, kdy by byl člověk nesmrtelný. Někomu by se mohlo zdát, že se jedná o zbytečné teoretizování, užíváme však tohoto příkladu, abychom upozornili na obecné pravidlo a připomněli, že kterýkoli argument je pouze natolik silný, nakolik je odolné jeho nejslabší místo.

Abychom byli konkrétnější, uveďme si to ještě na příkladu pro-choice argumentu:

„Fetus je pro své přežití totálně závislý na matce, takže nemá právo být nezávislý na jejích přáních.“⁹

Ponechme stranou problém, zda závislost v otázce přežití implikuje závislost na přáních a zaměřme se na samotnou strukturu argumentace. Vypadala by asi následovně:

- **premisa 1 (nevyslovená):** *Ten, kdo je na někom totálně závislý v otázce přežití, nemá právo být nezávislý na jeho přáních.*

⁷ Viz Kurz práce s informacemi: Argumentace a argumentační fauly. In: *Katedra informačních studií a knihovnictví* [online]. Copyright © 2019 Masarykova univerzita [cit. 23.03.2023]. Dostupné z: <https://kisk.phil.muni.cz/media/3125662/kisk.phil.muni.cz/kpi/hodnoceni-zdroju-a-informaci/argumentace-a-argumentacni-fauly.html>.

⁸ Viz tamtéž.

⁹ SINGER, Peter. *Practical ethics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. ISBN 978-0-521-22920-3, s. 109.

- **premisa 2:** Fetus je, co se týče přežití, totálně závislý na matce.¹⁰
- **závěr:** Fetus nemá právo být nezávislý na matčiných přáních.

Argument na způsob dedukce je oslaben induktivní druhou premisou¹¹ (zároveň i nedostatečně zřejmým předpokladem první premisy). Jedná se tedy o induktivně-deduktivní argument.

Oba předchozí příklady nás vedou ke zdůraznění potřeby správného definování pojmů. Pokud se například bavíme o Sokratovi a jeho smrtelnosti, pak je rozdíl, zda smrtelnost pokládáme za nedílnou součást pojmu člověk, či nikoli. Jestliže je shoda na základních pojmech předpokladem každé úspěšné diskuze, pak to platí také o diskuzi související s tématem naší práce. Zřejmě by se totiž mohlo dojít shody na více stanoviscích, pokud by byly hned na počátku jednoznačně definovány pojmy, které obě strany užívají.

Definice argumentu, argumentačního faulu a pro-choice argumentu

Pro toho, kdo se zabývá argumentací, je důležité, aby správně rozlišoval mezi názorem a argumentem. Srozumitelně tento rozdíl popisuje Edward Damer ve své knize *Attacking faulty reasoning*.¹² Damerův výklad by se dal shrnout jednou větou ocitovanou z jeho knihy: „*Názor je nepodložené tvrzení, argument je podložené tvrzení.*“¹³ To, že někdo vysloví svou domněnku, neznamená tedy ještě, že se jedná o argument. Argumentem se domněnka stává až ve chvíli, kdy je podložena minimálně jedním tvrzením (premisou), které ji má dokázat. Alespoň při filosofické disputaci bychom tedy očekávali, že argument bude mít pevnou strukturu ve formě premisa – závěr, přičemž jako premisa může být použit i závěr podpůrného argumentu.¹⁴ V reálné diskuzi často takovou strukturu přímo nenajdeme a musíme zapojit představivost, abychom si z řečeného argumentu sami poskládali. Je však zřejmé, že v určitých

¹⁰ Viz tamtéž.

¹¹ Zatím sice můžeme konstatovat na základě pozorování, že plod alespoň v raném stádiu vývoje potřebuje ke svému přežití tělo matky, nicméně s postupujícím vědeckým pokrokem se stále snižuje hranice viability i pravděpodobnost úspěšného použití umělé dělohy.

¹² Viz DAMER, T. Edward. *Attacking faulty reasoning: a practical guide to fallacy-free arguments*. 6th ed. Belmont: Wadsworth Cengage Learning, 2009. ISBN 978-1-57673-751-4, s. 13-15.

¹³ Tamtéž, s. 15.

¹⁴ Viz tamtéž, s. 13.

případech jsou samostatně stojící tvrzení zamýšlena jako premisy k nevyslovenému či dříve vyslovenému závěru.

Jelikož se tato práce zabývá chybami v argumentaci nazývanými též *argumentační fauly*, upřesněme, co pod tímto výrazem vnímáme. Jak jsme již nastínili, podstatou argumentace je logická struktura, spočívající ve vyvozování závěrů z konkrétních premis. Pokud jsou premisy objektivně pravdivé a je dodržena logická struktura, nazýváme argument platným, což znamená, že i jeho závěr je objektivně pravdivý. Faul můžeme chápat jako porušení určitých pravidel. V tomto případě se jedná o pravidla logiky, která by měla, pokud jsou náležitě používána, vést ke správným závěrům. Za argumentační faul však považujeme také nesprávné užívání faktů, ze kterých argumentace vychází, nebo manipulování s osobou oponenta.

Fauly tedy můžeme rozdělit na ty, které samy o sobě činí argument neplatným z důvodu porušení logické struktury, a na ty, které sice argument neplatným nutně nečiní, avšak snaží se ovlivnit oponenta tak, aby předkládanou tezi přijal.

Do první skupiny spadají především ty důkazy, u nichž závěr nevyplývá z uvedených premis. Jako příklad můžeme uvést argument:

- **premise 1:** Mimosemšťané existují.
- **premise 2:** Říká to pan učitel.
- **závěr:** Je pravda, že mimozemšťané existují.

Tato ilustrace nám předkládá argument s nefunkční logickou strukturou. Zásadní chyba spočívá v tom, že z premis závěr nevyplývá. Ač je běžně rozumné věřit tomu, co pan učitel říká, nemůže to být nikdy samo o sobě zárukou objektivní pravdy.

Argumentační chyby, založené na nelegitimní snaze ovlivnit oponenta, můžeme demonstrovat na upravené verzi předchozího příkladu:

- **premise 1:** Na základě vědeckých poznatků je zřejmé, že mimozemšťané existují.
- **premise 2:** Kdo z žáků bude tvrdit opak, dostane pětku, protože odporuje vědeckým poznatkům.
- **závěr:** Mimosemšťané skutečně existují.

V tomto případě se argument snaží působit formou zastrašování na oponenta tak, aby přijal předložený závěr. Ačkoli ten se může skutečně zakládat na reálných poznatcích vědy, není legitimní cestou k jeho prosazení snaha s oponentem manipulovat.

Zdůrazněme však, že přítomnost nedostatků v argumentaci nutně nesouvisí s pravdivostí závěru. Lze totiž i v případě obhajoby objektivně pravdivých skutečností užít chybné argumentace. Zpochybnit tuto skutečnost by znamenalo nebezpečí upadnutí do argumentačního pochybení, které považuje vyvrácení protiargumentu za popření věci samotné (tj. základního tvrzení).¹⁵

Někdy však nelze kategorizovat argument jako jednoznačný argumentační *faul* nebo naopak jako úplně bezchybný. Často se jedná spíše o jakousi škálu od naprosto nepřijatelných argumentů až po ty brilantní. Na této pomyslné ose se nacházejí argumenty, které jsou blíže jednomu nebo druhému extrému. Jejich status je do značné míry ovlivněn i okolnostmi, za jakých argumentace probíhá. Pokud by například tvrdil mluvčí v diskuzi na akademické úrovni, že ho oponent nemá rád, a proto s jeho tvrzením nesouhlasí, zřejmě mu to nijaký větší úspěch nepřinese a často takový výrok vyzní spíše komicky. Něco jiného by však bylo, kdyby se stejnými slovy ohradil jeden z partnerů vůči svému protějšku. V takovém případě by se mohlo jednat o velmi silnou manipulaci, se značnou nadějí na úspěch. Také z tohoto důvodu může být klasifikace argumentů jako argumentačních *faulů* často jen přibližná a často nebude mít podobu přesného rozsudku, ale spíše upozornění na to, že by se v daném případě mohlo jednat o ne zcela přesnou nebo dokonce chybnou argumentaci.

Když jsme nastínili, co to je *argumentační faul*, definujme si ještě pro-choice argument. Internetový slovník *Merriam-Webster Dictionary* uvádí definici argumentu jako „konzistentní řadu důvodů, tvrzení nebo faktů určených k podpoře nebo stanovení určitého názoru.“¹⁶ Výraz pro-choice je pak, až na občasné výjimky, vnímán jako

¹⁵ Viz SCHOPENHAUER, Arthur. *Umění dostat v každé debatě za pravdu: eristická dialektika*. Přeložil Břetislav HŮLA. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1529-5, s. 75.

¹⁶ Argument. In: *Dictionary by Merriam-Webster: America's most-trusted online dictionary* [online]. Copyright © 2023 Merriam [cit. 17.03.2023]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/argument>.

postoj zastávající právo na potrat. Pro-choice argument je tedy souborem racionálních důvodů obhajujících nárok na interrupci. Takto budeme v naší práci daný termín užívat.

Budiž zdůrazněno, že pokud upozorníme na možnou přítomnost argumentačního faulu u konkrétního argumentu (a tento fault se nebude týkat chybné struktury nebo jiného objektivního nedostatku), pak se spíše, než o jistou klasifikaci jedná o upozornění na nebezpečí, že by takový argument mohl za určitých okolností obsahovat daný fault nebo že je ke spojení s ním náchylný.

Rozdělení argumentačních faulů do skupin

Pokusme se nyní rozdělit argumentační fauly do pomyslných skupin podle toho, v čem se nachází jejich chybnost nebo jak se snaží na oponenta působit. Takové rozčlenění nám může posloužit například pro představu, jakou závažnost dané pochybení má. Dále napoví, zda je ovlivněna samotná platnost argumentu, nebo jestli jeho validita nutně vyloučena není a tento přešlap „jen“ nevhodně působí na oponenta tak, aby tvrzení přijal. Samozřejmě, stejně jako existuje velké množství argumentačních faulů a jejich variací, které nejsou ani všechny popsány, stejně tak je rozdělení do skupin spíše pokusem o kategorizaci, sloužící lepšímu přehledu, než vyčerpávajícím popisem a rozbořem argumentační problematiky. Proto mohou existovat různá rozdělení a odlišné pojmenování skupin argumentů. Zároveň některé argumenty obsahují kombinaci více faulů. My pro rozčlenění užijeme terminologii webu bezfaulu.net, abychom tak zachovali kompatibilitu s názvy argumentačních faulů a jejich rozlišení, které budeme v naší práci používat. Ani tato encyklopedie argumentačních faulů však není zcela vyčerpávající, proto k nabízenému seznamu pouze přihlížíme, a to z výše zmíněných důvodů. V případě, že využijeme jiného rozlišení či pojmenování, bude na to v textu upozorněno.

Důraz na rozum

Ačkoli je lidský rozum obdivuhodnou skutečností, může i přes své velké přednosti podléhat určitým zkreslením. Jestliže však chceme dojít k pravdivému řešení, měli bychom o této tendenci vědět, brát jí v potaz a snažit se tak případným nepřesnostem a omylům předejít. Do kategorie *Důrazu na rozum* by spadaly všechny argumentační chyby, které spočívají v nekonzistentním rozumovém procesu nebo chybném užití zpracovávaných faktů (tzv. *Kognitivní zkreslení*).

Důraz na emoce

Emoce jsou důležitou a užitečnou složkou lidské osobnosti. I přes mnohé výhody se však mohou stát při argumentaci „pastí“, do které se necháme polapit. Skutečným problémem však je, pokud se při argumentaci této slabiny úmyslně využije za účelem prosazení vlastního stanoviska. Záludnost *Apelu na emoce* spočívá ve

schopnosti emocí převážit nad rozumovým uvažováním a učinit tak oponenta či posluchače náchylné k přijímání chybných závěrů či manipulaci. Součástí této skupiny jsou především ty fauly, které mají velký potenciál k probouzení emocí. Patří mezi ně zvláště argumentace spojené s osobou oponenta či publika nebo kontroverzními tématy. Úskalím detekce pochybení v argumentaci souvisejících s *Apelem na emoce* je, že nemáme jednoduchý způsob, jak určit, do jaké míry bylo rozhodnutí ovlivněno emocemi. Chybí nám zároveň i nástroj k prověření motivací mluvčího.

Manipulativní obsah

Slovník *Cambridge Dictionary* definuje manipulaci jako ovládnutí někoho nebo něčeho k našemu vlastnímu prospěchu, které se často děje nespravedlivým nebo nečestným způsobem.¹⁷ To je však samo o sobě opakem svobodné a férové diskuze. Pokud se takové vědomé snahy u oponenta projeví, často je jediným východiskem ukončení debaty.

V praxi to pak může vypadat tak, že si sice mluvčí úplně nevymýšlí a často používá pravdivá fakta, avšak takovým způsobem, aby svého oponenta přivedl do pozice, ve které jej chce mít. Velké množství manipulativních triků bychom našli například v knize *Umění dostat v každé debatě za pravdu* od Arthura Schopenhauera. Web *bezfaulu.net* do této kategorie řadí fauly jako *Falešné dilema*, *Zaujatý vzorek*, *Šikmá plocha* nebo *Potvrzovací zkreslení*.¹⁸

Chybná příčina

Jsme zvyklí hledat příčiny různých skutečností a na tom není nic špatného. Někdy se ale může stát, že příčina, ze které vyvozujeme určitý důsledek, buďto vůbec neexistuje, nebo alespoň ne jako důvod daného jevu. To samo o sobě neznamena, že by fakt, který jsme takto chtěli vyvodit, nebyl platný. Ačkoli závěr může zůstat objektivně pravdivý, poukázáním na fauly této kategorie chceme říci, že jej nelze

¹⁷ Viz Manipulation. In: *Cambridge Dictionary: English Dictionary, Translations & Thesaurus* [online]. Copyright © Cambridge University Press [cit. 16.03.2023]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/manipulation>.

¹⁸ Viz Argumentační fauly - Manipulativní obsah. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/>.

vyvodit z dané příčiny. Příkladem může být „úskok 5“ ze Schopenhauerova dílka zabývajícího se argumentací, citujme:

„K důkazu tvrzení lze užít i návěští (výroků) nesprávných, když totiž odpůrce nechce připustit správná, ať proto, že nevidí jejich pravdivost, nebo že vidí, že z toho vyplyne teze. Pak vezměme úsudky, jež o sobě jsou nesprávné... Neboť správný závěr může vyplynout i z nesprávných premis, avšak nikdy nesprávný ze správných.“¹⁹

Samozřejmě je toto doporučení proti argumentační etice, avšak dokládá, jak je možné fauly takového typu v diskuzi zneužít.

Chybné vyvození

Problém této kategorie faulů spočívá v nedostatečné souvislosti mezi příčinou a důsledkem, který z ní podle daného argumentu plyne. Jelikož je však taková návaznost hlavním předpokladem platnosti argumentu, jsou díky dané chybě tyto argumenty často zcela neplatné. Nejjednoznačnějším příkladem takového faulu je *Non sequitur*, který spočívá právě v absenci oné návaznosti.

Útok

Typickým příkladem z této skupiny je argument *Ad hominem*. Jedná se o snahu, kdy oponent napadá buď samotného soupeře (což je vždycky špatně), nebo jeho argument. Druhý případ je při polemice za běžných okolností samozřejmě legitimní. Problém nastává, když je tento útok buď vědomě neoprávněný, nebo s napadanou skutečností nějakým způsobem manipuluje tak, aby jí pak mohl lépe vyvrátit.

¹⁹ SCHOPENHAUER, Arthur. *Umění dostat v každé debatě za pravdu: eristická dialektika*. Přeložil Břetislav HŮLA. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1529-5, s. 37.

Rozbor jednotlivých argumentů

Po krátkém úvodu k tématu argumentace a argumentačních faulů se nyní zaměříme na rozbor jednotlivých pro-choice argumentů, jak jsme si to vytyčili výše. Tento rozbor je hlavním cílem naší práce, a proto mu bude věnována největší pozornost. Pro udržení konkrétní struktury předložíme vždy nejprve argument (popř. výrok plnící funkci určité části argumentu). Poté uvedeme argument ve strukturalizované podobě. Zde nám bude práci komplikovat fakt, že u argumentů z reálné diskuze jsou některé premisy či závěr buďto dříve vyslovené, nebo předpokládané. Proto se při rekonstrukci argumentu vynasnažíme co nejlépe zachytit zamýšlené vyjádření. Nevyslovené premisy či závěr odlišíme pro lepší orientaci graficky – kurzívou. Ve třetí fázi se budeme věnovat argumentu obecně. Následně prověříme reálnou či potenciální přítomnost argumentačních faulů. Na závěr rozboru všech vybraných argumentů se pokusíme krátce shrnout výsledek zkoumání a navrhnout jeho uplatnění v praxi.

I. Argument z podobnosti se samovolným potratem

Mnoho oplodněných vajíček se v děloze nezachytí a jsou vypuzena. Proč by mělo záměrné odstranění nechtěné zygoty vzbuzovat znepokojení?²⁰

Strukturalizace argumentu:

- **premise 1:** Mnoho oplodněných vajíček se v děloze nezachytí a jsou vypuzena.²¹
- **premise 2:** *Tyto samovolné potraty nezpůsobují znepokojení.*
- **závěr:** Analogicky vztaženo na úmyslný potrat, není důvod se pro něj znepokojovat.²²

Argument, který uvádí Peter Singer ve své knize *Practical Ethics*, by se dal nazvat „analogickým“, jelikož se snaží vyvodit závěr v otázce potratů na základě podobnosti s přirozeným jevem. Hlavním cílem argumentu je zřejmě obhájit morální

²⁰ SINGER, Peter. *Practical ethics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. ISBN 978-0-521-22920-3, s. 106-107.

²¹ Tamtéž.

²² Viz tamtéž

nezávadnost odstranění zygoty, což sekundárně může souviset s možností legalizace interrupce. Otázka po důvodu znepokojení implicitně obsahuje tázání se na morální závažnost takového jednání (také vzhledem k tomu, o čem autor mluví na následujících řádcích). Dále autor totiž zmiňuje, že zabití dospělého člověka je odsouzeníhodná vražda. Zároveň ale nevidí těsnější spojitost mezi zygotou a dospělým člověkem, pro kterou by bylo třeba daný postoj vztáhnout i na ukončení těhotenství.²³

Chyby v argumentaci:

A) Non sequitur²⁴ – V této podobě a vzhledem k otázce morálnosti potratů se jedná o *Chybné vyvození*, jelikož z toho, že se něco v určitých situacích stává, automaticky nevyplývá, zda se jedná o pozitivní, negativní či hodnotově irelevantní záležitost, ani to, že by daná věc měla mít své zakotvení v legislativě.

B) Sloučení společnou vlastností²⁵ – Při tomto podání může jít o argumentační faul *Sloučení společnou vlastností*, jelikož mluvčí zřejmě ze společné vlastnosti dvou jevů (ukončení vývoje oplodněného vajíčka) vyvozuje jejich stejnou morální relevanci. O argumentační faul by se nemuselo jednat, pokud by byla spojitost mezi oběma jevy a jejich důsledky vyjasněna.

C) Apel na přírodu²⁶ – Mluvčí se dále zřejmě dopouští faulu *Apel na přírodu*, jelikož předpokládá, že to, že se něco přirozeně děje, vypovídá samo o sobě o hodnotě tohoto děje. Daný typ argumentace spadá do skupiny argumentačních faulů, jelikož přirozenost děje nezakládá jeho správnost či špatnost ani jeho pozitivitu nebo negativitu. Mravně odpovědný za své jednání může být pouze člověk. Skutečnost, že se nějaký děj vyskytuje mimo oblast jednání člověka, není sama o sobě měřítkem mravní hodnoty konkrétního lidského činu. Například pokud je přirozený občasný výskyt vln tsunami, neznamená to automaticky pozitivitu tohoto jevu.

²³ Viz tamtéž.

²⁴ Viz Non sequitur - Argumentační fauly | Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.02.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/non-sequitur/>.

²⁵ Viz Sloučení společnou vlastností - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.02.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/slouceni-spolecnou-vlastnosti/>.

²⁶ Viz Apel na přírodu - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.02.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-prirodu/>.

D) Důkazní břemeno²⁷ – Formulací „Proč by mělo...?“ mluvčí v podstatě přesouvá důkazní břemeno na svého oponenta. Ten by se pak měl cítit zavázán dokázat opak předloženého tvrzení. Takový přístup však ani nečiní argument platným, ani neodpovídá argumentační etice. Neznamená to ovšem automaticky, že by domněnka mluvčího, že raný samovolný potrat a interrupce jsou na stejné morální úrovni, byla apriori špatně, měl by ji však přesvědčivě dokázat.

E) Unáhlený závěr²⁸ – Při posuzování tohoto „prohřešku“ v argumentaci je třeba být spíše zdrženlivější, protože se jedná o zanedbání na rovině využití dostupných důkazů, informací a jiných indicií, které by mohly vést k objektivnějšímu výsledku. Jelikož však neexistují přesná pravidla pro to, kolik ze snadno dostupných důkazů by měl mluvčí ve své argumentaci uvést a jakým způsobem by s nimi měl nakládat, je také těžké toto „unáhlení“ hodnotit či prokázat. Nicméně v tomto případě můžeme minimálně konstatovat, že mluvčí zcela ignoruje základní mravní pravidlo přičitatelnosti, které by měl mít na zřeteli ten, kdo chce o morálních otázkách diskutovat. Není sice pro argumentaci zcela nutné, aby toto pravidlo sám zastával, měl by ho však alespoň za pomoci relevantních argumentů zpochybnit.

F) Apel na důsledky²⁹ – Implicitně by mohl argument tohoto typu obsahovat *Apel na důsledky*, který je možné klasifikovat jako *faul*, pokud by si kladl za cíl přesvědčit oponenta o správnosti závěru na základě nepřijatelných nebo závažných důsledků plynoucích z odmítnutí předloženého tvrzení. Na rozdíl od legitimního argumentu *Ad absurdum* nejsou důsledky plynoucí z takového argumentačního *faulu* logicky rozporné, ale spíše nepříjemné. To však nemá objektivně dopad na jejich pravdivost.

V tomto konkrétním případě by se mohlo jednat o důraz na to, co by plynulo z tvrzení, že při interrupci se jedná o usmrcení člověka (popírá nevyslovený předpoklad argumentu, že interrupce je něčím morálně nezávadným). To by mohlo v posluchači

²⁷ Viz Důkazní břemeno - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.02.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/utok/dukazni-bremeno/>.

²⁸ Viz Unáhlený závěr - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.02.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/unahleny-zaver/>.

²⁹ Viz Apel na důsledky - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.02.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-dusledky/>.

evokovat představu závěru, že i v případě nezachycených oplodněných vajíček se jedná o úmrtí, což by však mohla být pro dotyčného dost děsivá vize na to, aby závěr odmítl za zpochybnění některé premisy (v tomto případě pravděpodobně premisy, že při interrupci dochází k usmrcení člověka). Přítomnost faulu v podobě *Apelu na důsledky* je však těžké hodnověrně prokázat, jelikož ne všechny argumentace, ze kterých vyplývají špatné důsledky, jsou chybné. Jedná se také o faul, jehož užití je plně vázáno na osobu oponenta. Pokud by se totiž oponentovi nezdály konkrétní důsledky plynoucí z argumentu dostatečně děsivé, *Apel na důsledky* by pozbyl své účinnosti. Z toho důvodu je nedostatečné posuzovat přítomnost zmíněného argumentačního faulu mimo reálnou diskuzi, kde chybí konkrétní osoba oponenta, na kterou by mohl být apel cílen. Nicméně je pravděpodobné, že argumentace bude mít za cíl polemizovat s názory členů pro-life tábora, u kterých by mohl mít teoreticky takovýto styl argumentace šanci na úspěch.

II. Analogie s houslistou (Judith Jarvis Thomson)

Představte si, že se ráno probudíte a zjistíte, že máte v posteli vedle sebe známého houslistu, který je v bezvědomí. Má závažné selhání ledvin a Společnost milovníků hudby zjistila, že pouze vy máte vhodný typ krve pro jeho záchranu. Proto vás unesli a připojili jeho oběhový systém k vašemu, takže vaše ledviny slouží k odstranění jedu z jeho krve.

Ředitel nemocnice vám řekl: „Podívejte se, mrzí nás, co vám Společnost milovníků hudby udělala – kdybychom to bývali věděli, nikdy bychom to nepřipustili, nicméně to udělali a houslista je k vám nyní připojen. Odpojit vás by znamenalo jeho zabití. Ale je to pouze na devět měsíců. Do té doby se ze svého onemocnění uzdraví a bude moci být od vás bezpečně odpojen.“ Je vaší morální povinností souhlasit s touto situací?

Bezpochyby by bylo od vás velmi milé, kdybyste souhlasili, byla by to velká laskavost. Co kdyby to však nebylo devět měsíců, ale devět let? Co kdyby ředitel řekl: „Smůla, ale musíte zůstat v posteli připojeni k houslistovi po zbytek svého života, protože si pamatujte toto: všechny osoby mají právo na život a houslisté jsou osoby. Právo osoby na život převažuje nad vaším právem rozhodnout se, co se stane s vaším tělem a ve vašem těle. Takže nemůžete být nikdy od něho odpojeni.“

Umím si představit, že byste to považovali za nehorázné, což naznačuje, že je s tímto plausibilně znějícím argumentem, který jsem před chvílí zmínila, něco špatně.³⁰

Strukturalizace argumentu:

- **premisa 1:** *Je nehorázné unést někoho a chtít po něm, aby zůstal celý život upoutaný na lůžku kvůli záchraně života cizího člověka.*
- **premisa 2:** *Těhotenství je srovnatelné s únosem a celoživotním upoutáním na lůžko pro záchranu cizího člověka.*
- **závěr:** Nutit někoho k setrvání v těhotenství je nehorázné.³¹

Předkládáme zde známý pro-choice argument od Judith Jarvis Thomson. Jedná se o argument založený na analogii mezi těhotenstvím a hypotetickým stavem majícím určité rysy, které je možné ke graviditě přirovnat. Jak je u analogie zřejmé, mluvčí předpokládá možnost přenesení řešení problému A na řešení problému B. Sama Thomsonová při své argumentaci vychází z předpokladu, že embryo je lidskou osobou již od početí. Snaží se tak vyjít vstříc zastáncům pro-life, kteří povětšinou přiznávají embryu právo na život právě od tohoto okamžiku.

Chyby v argumentaci:

A) Apel na strach³² – *Apel na strach* sám o sobě nutně nepředpokládá logickou chybnost argumentu. Pokud by byl však mluvčím strach úmyslně vyvoláván za účelem prosazení svého stanoviska, pak se jedná o nekorektní jednání, které by se v poctivé debatě nemělo objevit. Jelikož běžně není možné objektivně posuzovat motivace argumentujících stran, nelze přítomnost *Apelu na strach* jednoduše potvrdit či vyvrátit. Můžeme však konstatovat, že představa nuceného upoutání na lůžko vyvolá ve velké části populace značnou obavu. To by samo o sobě ještě nebylo prohřeškem proti argumentační etice, v tomto případě si však můžeme všimnout zdůraznění aspektů,

³⁰ HARRIS, Daniel | *Associate Professor of Philosophy, CUNY Graduate Center and Hunter College* [online]. Copyright © [cit. 09.02.2023]. Dostupné z: <https://danielwharris.com/teaching/101/readings/Thomson.pdf> (vlastní překlad).

³¹ Viz tamtéž.

³² Viz *Apel na strach - Bez faulu. Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-strach/>.

kteře s těhotenstvím nutně nesouvisejí, avšak mohou zvyšovat míru obav (doživotní upoutanost na lůžko), tudíž jejich zmínění je z faktického hlediska nadbytečné.

B) Apel na důsledky³³ – V podstatě každé tvrzení předpokládá nějaké důsledky, proto je třeba v této oblasti dobře rozlišovat, zda se jedná pouze o logicky vyplývající fakta, nebo zda je na ně kladen přílišný důraz (popř. na důsledky plynoucí z opaku tvrzení mluvčího). V tomto případě by se mohlo jednat o vyvozování důsledků z analogie mezi těhotenstvím a nedobrovolným propojením s houslistou. Jestliže připustíme, že naše morální povinnost zachování života druhé osoby je stejná u nenarozeného dítěte, jako u člověka připojeného k našemu oběhovému systému, pak z toho vyplývá, že zastávat zákaz potratů je totožné se zastáváním názoru, že se v případě nedobrovolného připojení ke druhé osobě nesmíme od ní nechat odpojit. Můžeme však předpokládat, že tyto důsledky, vyvozené z daného přirovnání, budou pro velkou část populace nepřijatelné, proto povedou zpětně k oslabení pozice odpůrců potratu.

Na přítomnost *Apelu na důsledky* usuzujeme především z toho, co Thomson dodává po své analogii. Říká:

*Co kdyby to však nebylo devět měsíců, ale devět let? Co kdyby ředitel řekl: „Smůla, ale musíte zůstat v posteli připojeni k houslistovi po zbytek svého života, protože si pamatujte toto: všechny osoby mají právo na život a houslisté jsou osoby. Právo osoby na život převažuje nad vaším právem rozhodnout se, co se stane s vaším tělem a ve vašem těle. Takže nemůžete být nikdy od něho odpojeni.“ Umím si představit, že byste to považovali za nehorázné, což naznačuje, že je s tímto plausibilně znějícím argumentem, který jsem před chvílí zmínila, něco špatně.*³⁴

Již samo slovní spojení „co když...?“ svědčí o zdůraznění možných důsledků. Hlavní důvod usuzování na možnou přítomnost *faulu* *Apel na důsledky* představují slova: „Dovedu si představit, že to budete považovat za nehorázné, což naznačuje, že

³³ Viz *Apel na důsledky - Bez faulu. Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-dusledky/>.

³⁴ THOMSON, J. Jarvis. *A defense of abortion* [online]. New York: CUNY Graduate Center and Hunter, Copyright © [cit. 09.02.2023]. Dostupné z: <https://danielwharris.com/teaching/101/readings/Thomson.pdf> (vlastní překlad).

s tím věrohodně znějícím argumentem, který jsem uvedla, není něco v pořádku.³⁵ Avšak nežádoucí důsledky nedělají domněnku nepravdivou, stejně jako žádoucí pravdivou.³⁶ Problém tedy spočívá především v tom, že Thomson z nežádoucích důsledků tvrzení vyvozuje jeho nepravdivost.

C) Zavádějící dramatizace³⁷ – V tomto argumentu bychom mohli nalézt také znaky zavádějící dramatizace, ať už vědomě či nevědomě použité. Zásadní problém by spočíval v tom, že těhotenství, jakkoli komplikované, je, co do srovnání, značně odlišné od celoživotního upoutání na lůžko. Jestliže takové omezení přeci jen některá těhotenství dlouhodoběji vyžadují, pak se statisticky jedná o naprosté minimum. Zároveň také může přirovnání vzbuzovat dojem, že pokud bude oponent proti „odpojení“, tj. potažmo interrupci, pak přivedeno *ad absurdum* má na naše tělo nárok v podstatě kdokoli a my tak vlastně nejsme svobodní.

D) Sloučení společnou vlastností³⁸ – Toto argumentační pochybení spadá do skupiny argumentace, při níž je závěr z premis chybně vyvozen. Ve snaze přirovnat dvě skutečnosti ještě nutně nemusí být problém, ten nastává až ve chvíli, kdy zdánlivá podobnost není až tak hluboká a dochází k chybnému přenesení závěru z udávaného příkladu na řešení zkoumaného problému. V této analogii se zdá být základem podobnost dobrovolně nezvoleného propojení dvou odlišných těl. Chyba je v tom, že patrně jediným pevným společným rysem mezi „připojeným houslistou“ a těhotenstvím je (a to navíc odlišným způsobem) toto vzájemné propojení. Určitým společným znakem může být v jistých případech i nezaviněnost (znásilnění) či nedobrovolnost (nechtěné těhotenství). Zároveň je zde však tolik odlišností, že taková spojitost je přinejmenším zavádějící a matoucí.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ Viz Apel na důsledky - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 09.02.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-dusledky/>.

³⁷ Viz Zavádějící dramatizace - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/zavadejici-dramatizace/>.

³⁸ Viz Sloučení společnou vlastností - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/slouceni-spolecnou-vlastnosti/>.

E) Slaměný panák³⁹ – Již zmíněná autorka ve své eseji *A Defense of Abortion* vychází z předpokládaného stanoviska odpůrců potratů, že právo na život je nadřazeno nad právo rozhodovat, co se stane s naším tělem. Potvrzuje, že to zní věrohodně, pak ale čtenáři nabídne představu člověka upoutaného na lůžko na dobu devíti měsíců, devíti let a nakonec i na doživotí.⁴⁰ Z hlediska argumentační etiky by se ale zřejmě jednalo o tzv. *Slaměného panáka*, tedy nevhodné přirovnání oponentova tvrzení k něčemu extrémnímu a následné vyvracení tohoto extrému. Představa doživotního upoutání na lůžko je jistě mnohem hrozivější než těžkosti spojené s těhotenstvím. Užití tohoto faulu se může stát manipulativním nástrojem, jelikož mluvčí podsouvá oponentovi stanoviska, která však oponent ve skutečnosti nezastává. Řekněme tedy, že by zastánce pro-life obhajoval povinnost ženy počaté dítě donosit a porodit. Pomocí analogie s houslistou mu pak oponent v podstatě říká „Takže vy chcete říct, že je povinností člověka zůstat upoutaný na lůžko několik měsíců nebo celý život, aby zachránil cizího člověka?“ Pokud mluvčí není pozorný a nesrovnalost hned neodhalí, může ho takový protiargument zmást a třeba i vést k pochybnosti, zda není skutečně příliš krutý. Podobně funguje užití *Slaměného panáka* na publikum s tím, že pokud se mluvčí pohotově neohradí, budou mu s vysokou pravděpodobností tyto postoje skutečně přisouzeny.

F) Apel na soucit⁴¹ – Argument s houslistou by mohl být za určitých okolností vzorovým příkladem faulu *Apel na soucit*. Tento příklad má totiž tendenci vzbuzovat v člověku silný pocit soucitu s ženou, která by byla v případě nemožnosti podstoupit potrat odsouzena ke značné oběti. Implicitně tedy může obsahovat otázku „Je tady někdo tak bezcitný, aby tvrdil, že žena musí toto martyrium podstoupit?“ Samozřejmě, že je soucit užitečná, ba dokonce žádoucí vlastnost, pokud ale do značné míry převáží nad racionálními argumenty, může vést přinejmenším ke zkreslení.

³⁹ Viz Slaměný panák - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/utok/slameny-panak/>.

⁴⁰ Viz THOMSON, J. Jarvis. *A defense of abortion* [online]. New York: CUNY Graduate Center and Hunter, Copyright © [cit. 09.02.2023]. Dostupné z: <https://danielwharris.com/teaching/101/readings/Thomson.pdf>.

⁴¹ Viz Apel na soucit - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-souciti/>.

III. Právo na vlastní tělo

Žena má právo rozhodnout se, co se stane s jejím vlastním tělem.⁴²

Strukturalizace argumentu:

- **premisa 1:** Žena má právo rozhodnout se, co se stane s jejím vlastním tělem.⁴³
- **premisa 2:** *Plod je součástí těla ženy.*
- **závěr: závěr:** *Žena má právo rozhodnout se, co se stane s plodem (včetně práva na potrat).*

Tento argument, známý také v podobě populárního sloganu „My body, my choice“ je zřejmě pro-choice aktivisty nejčastěji používaný argument. Ve své podstatě se nejedná o úplný argument, jelikož zde chybí struktura argumentace premisa-závěr. V kontextu naší problematiky tedy slouží toto vyjádření nejčastěji jako jedna z premis, přičemž závěr spočívá v konstatování přijatelnosti potratu.

V současné době lze monitorovat výskyt daného typu argumentu i mimo debatu týkající se potratů (např. ohledně restrikcí během koronavirové pandemie). Zároveň se také jedná o jakýsi „bojový pokřik“ často až militantních skupin, prosazujících svá (skutečná či domnělá) práva.⁴⁴ Někdy se stává téměř jakousi mantrou a univerzální odpovědí na všechny oponentovy protiargumenty.⁴⁵

Chyby v argumentaci:

A) Falešné dilema⁴⁶ – Toto „vynucené dilema“ může spočívat v nátlaku na oponenta, aby potvrdil nebo vyvrátil právo ženy na její tělo. Obě odpovědi by byly v tomto případě pravděpodobně využity v jeho neprospěch. Protože však není důvod volit pouze ze dvou extrémů, byla by taková nabídka užitím *Falešného dilematu*.

⁴² SINGER, Peter. *Practical ethics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. ISBN 978-0-521-22920-3, s. 113.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Viz např. My body my **** choice!! In: *Youtube* [online]. 15.01.2022 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/shorts/C6Uw1iUHhc>. Kanál uživatele Theshanaofficial.

⁴⁵ Viz 'I've Had Two Abortions, I Don't Give A F*ck'. In: *Youtube* [online]. 19.01.2019 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=nm3UYxg4ptA>. Kanál uživatele Breitbart News.

⁴⁶ Viz Falešné dilema - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/falesne-dilema/>.

B) Apel na soucit⁴⁷ – Ačkoli mívá v konkrétních podáních tento argument spíše útočnou povahu, je možné jej dobře využít i k pokusu o probuzení oponentova soucitu. Nebo pokud se to nepodaří, alespoň k poukázání na jeho domnělou necitelnost. V obou situacích však existuje poměrně vysoké riziko pokusu o manipulaci.

C) Apel na strach⁴⁸ – Jelikož svoboda a s ní spojené právo na přiměřené nakládání s vlastním tělem patří k základním lidským právům, může jeho ohrožení (i zdánlivé) vést k probuzení strachu. Podle zastánců tohoto hesla je totiž zřejmě logicky vyvoditelné z předpokladů obsažených v „My body, my choice“ sloganu, že pokud nemám právo na provedení potratu, pak nemám plné právo na své tělo, což s sebou nese velmi závažné důsledky (ty pak mohou vzbuzovat obavy).

D) Apel na důsledky⁴⁹ – Podobně jako u „analogie s houslistou“ i v tomto případě by popření premisy „práva na vlastní tělo“ vedlo k silně negativním důsledkům, které mohou být pro posluchače nepřijatelné. Je zřetelný předpoklad argumentu, že odmítnutím práva na potrat oponent zároveň popírá právo ženy na svobodné nakládání se svým tělem, což ale skýtá důsledky, které mohou být velmi nepříjemné, a tudíž těžko přijatelné.

E) Falešná stopa⁵⁰ – Zvláště v případě, kdy se stane slogan „My body, my choice“ stále opakovanou mantrou a odpovědí na všechny oponentovy argumenty, můžeme považovat tento výrok za *Falešnou stopu* či *Uzeného sledě* (jak by řekli anglicky mluvící autoři). Jde v podstatě o snahu odvést pozornost od tématu a konstruktivních argumentů předložením teze, která s původní diskuzí souvisí okrajově nebo ji překryje (např. svým silným emočním nábojem). Oponent tak dostane příležitost vyhnout se odpovědi na konkrétní dotaz, naopak získá převahu nad protivníkem v podobě možnosti předložit vlastní argument nebo otázku.

⁴⁷ Viz Apel na soucit - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-souciti/>.

⁴⁸ Viz Apel na strach - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-strach/>.

⁴⁹ Viz Apel na důsledky - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-dusledky/>.

⁵⁰ Viz Falešná stopa - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/falesna-stopa/>.

F) Ad hoc záchrana⁵¹ – Ačkoli je kontext reálné diskuse důležitý pro identifikaci většiny argumentačních faulů, u *Ad hoc záchrany* je naprosto zásadní (sám název poukazuje na vztah ke konkrétnímu případu). Tento typ argumentu souvisí s neschopností či neochotou mluvčího přinášet další relevantní stanoviska. Proto se drží některého ze svých tvrzení, ač samo o sobě nemá výpovědní hodnotu nebo velkou důkazní sílu.

G) Vnitřní rozpor⁵² – Takto podaný argument v sobě skrývá vnitřní rozpor. Jestliže totiž platí, že žena má právo na své tělo, pak mají dané právo také plody ženského pohlaví. Tudiž toto právo nemůže jít až do takového extrému, že by samo sebe popíralo.

H) Slaměný panák⁵³ – Argumentační „pochybení“ *Slaměný panák* spočívá v upravení oponentova názoru tak, aby se s ním dalo dobře polemizovat. V souvislosti s argumentem hájícím právo ženy na její tělo by se mohlo jednat přibližně o následující styl argumentace: „Vy říkáte, že žena nesmí podstoupit potrat... Tvrdíte tedy, že nemá právo na svoje tělo?“ S tímto tvrzením by se oponent pravděpodobně sám neztotožnil, mluvčí však, pokud oponent pohotově nezareaguje, může začít obhajovat práva žen na jejich tělo.

I) Důkazní břemeno⁵⁴ – Jestliže je mluvčí vždy vázán dokázat pravdivost tvrzení, které předkládá, pak to platí tím více, čím kontroverznější tvrzení je. U obecně přijímaných faktů toto dokazování často není vyžadováno, jelikož jsou dané skutečnosti uznávány oběma argumentujícími stranami. V případě tohoto argumentu to však natolik zřejmé není.

⁵¹ Viz Ad hoc záchrana - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/ad-hoc-zachrana/>.

⁵² Viz Vnitřní rozpor - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybna-pricina/vnitri-rozpote/>.

⁵³ Viz Slaměný panák - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/utok/slameny-panak/>.

⁵⁴ Viz Důkazní břemeno - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/utok/dukazni-bremeno/>.

J) Apel na lid⁵⁵ – Ve spojitosti s demonstracemi, při kterých je často možné vidět množství transparentů právě se sloganem „My body, my choice“, či videi influencerek, odvolávajících se na zmíněné prohlášení, by se mohlo jednat o zavádějící argument s názvem *Apel na lid*. Ten spočívá v mylné domněnce, že čím větší počet lidí určité stanovisko zastává, tím spíše je pravdivé. To však z věci samotné nijak nevyplývá.

IV. Argument ze závislosti plodu na matce

Fetus je pro své přežití totálně závislý na matce, takže nemá právo být nezávislý na jejích přáních.⁵⁶

Strukturalizace argumentu:

- **premisa 1:** Fetus je pro své přežití totálně závislý na matce.⁵⁷
- **premisa 2:** *Závislost na někom v otázce přežití znamená absenci práva nezávislosti na jeho přáních.*
- **závěr:** Fetus nemá právo být nezávislý na přáních matky.⁵⁸

Také tento argument přebíráme z publikace Petera Singera, kde je uveden jako možný postoj liberálů v otázce potratů. Ačkoli sám Singer k němu podává protiargumenty a nepovažuje jej za dostatečný,⁵⁹ nám poslouží jako doklad jednoho z eventuálních argumentů, které se mohou v diskuzi objevit.

Chyby v argumentaci:

A) Apel na názor⁶⁰ – V podobě, v jaké je argument předložen, může působit dojmem prezentace spíše vlastního názoru než objektivní pravdy. Premisa, že závislost v oblasti přežití zakládá závislost na přáních druhé osoby, není totiž dále podložena

⁵⁵ Viz *Apel na lid* - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-rozum/apel-na-lid/>.

⁵⁶ SINGER, Peter. *Practical ethics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. ISBN 978-0-521-22920-3, s. 109.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Viz. tamtéž.

⁵⁹ Viz. tamtéž, s. 109-110.

⁶⁰ Viz *Apel na názor* - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-rozum/apel-na-nazor/>.

a sama o sobě se zdá být dosti nestabilní. Buď se tedy jedná o autorův vlastní názor, na který má sice každý nárok, avšak pro dokazování objektivní pravdy není dostatečný nebo je opomenuto *Důkazní břemeno*.

B) Falešná stopa⁶¹ – V závislosti na kontextu diskuze se může jednat také o argumentační faul s názvem *Falešná stopa*. Za takový by bylo možné argument pokládat například ve chvíli kdy by byl použit bez zřetelné návaznosti při diskuzi o statusu plodu.

C) Non sequitur⁶² – Při hlubším zamyšlení se zdá, že tento argument není pro diskuzi okolo potratů až tak významný, jak by se na první pohled mohlo zdát. I kdybychom totiž pominuli otázku, zda vnější závislost popírá možnost osobní nezávislosti, a na daný argument bychom přitakali, stvrдили bychom tak pouze určitou skutečnost, jejíž relevance je v této diskuzi přinejmenším diskutabilní. Vracíme se tak opět ke stěžejní otázce, kterou jsme předložili na začátku: „Je potrat morální?“ Odpověď na ni však nevyplývá z toho, jestli je možné si danou věc přát, či ne. Ani něčí závislost na druhé osobě by neospravedlňovala případná morální pochybení této osoby vůči jejímu svěřenci. Můžeme tedy říci, že i kdyby plod neměl právo být nezávislý na přáních matky, neospravedlňuje to automaticky její případná nemorální přání. I v případě, že bychom přijali argument jako platný, povede to pouze k uznání závislosti plodu na matce (což je mimochodem částečně zřejmé), avšak nikoli k vyřešení otázky, zda je potrat akceptovatelný. Ostatně to, že není přijatelné přiznat plošně právo na uskutečnění všech přání, je zřetelné (násilník, zloděj i vrah budou za uskutečnění svých přání odsouzeni).

D) Střed pozornosti⁶³ – Ani v případě tohoto argumentačního pochybení neexistují konkrétní kritéria, pomocí kterých by bylo možné určit, do jaké míry je tvrzení relevantní a jak moc případně zastiňuje podstatné aspekty problému. Podstatou *Středu pozornosti* totiž je, že se soustředí na málo významné aspekty celku, na jejichž

⁶¹ Viz Falešná stopa - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/falesna-stopa/>.

⁶² Non sequitur - Argumentační fauly | Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 02.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/non-sequitur/>.

⁶³ Viz Střed pozornosti - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/stred-pozornosti/>.

základě pak o tomto celku vyvozuje závěr. To však může způsobit jeho značné zkreslení. Zde by se konkrétně jednalo o význam přání matky vzhledem k důležitosti otázky lidského života. Ačkoli jsou matčina přání jistě legitimní skutečností, v otázce případného života plodu nebudou zřejmě hrát nejvýznamnější roli.

E) Puntičkářův faul⁶⁴ – Encyklopedie argumentačních faulů specifikuje tento nedostatek jako postoj „Bud' všechno, nebo nic.“⁶⁵ Jinými slovy, buď je řešení dokonalé, nebo není vůbec. Podvědomě se tedy nabízí pouze dvě možná východiska. Zkreslení spočívá v tom, že řešení nemusí nutně být v přijetí či odmítnutí teze, ale může ležet na pomyslné ose někde mezi oběma extrémy. Zde konkrétně by se dalo říci, že plod je v určitých aspektech závislý na matčiných přáních, v jiných se musí naopak matčina přání podřídít právům plodu.

F) Unáhlený závěr⁶⁶ – Takový faul bychom mohli autorovi připsat, pokud by dostatečným způsobem nezohlednil dostupné a všeobecně známé informace, a to především v případě, že by stály proti jeho domněnce. Podobně by tomu bylo také, jestliže by z předložených premis závěr vyvodil příliš zkratkovitě. Stát se tak může z pouhého zanedbání nebo úmyslně, přičemž druhá varianta je z hlediska argumentační etiky samozřejmě závažnější. Zde by mohlo jít o unáhlené vyvození, jelikož mluvčí automaticky předpokládá, že vnější závislost je důvodem pro absenci osobních přání.

V. Potrat jako podmínka rovnoprávnosti pohlaví

Právo na potrat je zásadní pro rovnoprávnost žen a mužů.⁶⁷

Strukturalizace argumentu:

- **premisa 1:** *Dosažení rovnoprávnosti žen a mužů je nezbytné.*
- **premisa 2:** Právo na potrat je pro dosažení rovnoprávnosti zásadní.⁶⁸

⁶⁴ Viz Puntičkářův faul - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 02.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/puntickaruv-faul/>.

⁶⁵ Viz Puntičkářův faul - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 02.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/puntickaruv-faul/>.

⁶⁶ Viz Unáhlený závěr - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 02.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/unahleny-zaver/>.

⁶⁷ Viz ALCORN, Randy. *ProLife answers to proChoice arguments*. Colorado Springs: Multnomah Books, 2000. ISBN 978-1-57673-751-4, s. 124.

- **závěr:** *Uznání práva na potrat je zásadní.*

V tomto případě se opět jedná o výrok, který nemá sám o sobě podobu argumentu, nicméně jej lze považovat za jednu z premis vedoucích k závěru obhajujícímu právo na potrat (viz výše). Takovýto argument neklade důraz ani tak na status plodu, jako spíše na spravedlnost, pro jejíž zachování vidí legalizaci potratů jako nezbytnou.

Chyby v argumentaci:

A) Vnitřní rozpor⁶⁹ – Chyba tohoto argumentu spočívá v tom, že se snaží dokázat platnost závěru premisou, která ho sama o sobě popírá. Slovo rovnoprávnost obsahuje ideu stejných práv, tím samým ale nabourává koncept tohoto argumentu, jestliže má být možnost ukončit těhotenství krokem k vyrovnání práv mezi muži a ženami, pak by tímto právem museli muži disponovat.

B) Apel na názor⁷⁰ – V souvislosti s tvrzením, že uzákonění práva na potrat je potřebné pro vyrovnání nerovnoprávnosti mezi muži a ženami, bude hodně záležet na tom, jakým způsobem mluvčí stanovisko podává. V případě, že jej předkládá jako fakt, mělo by být doložitelné, že se jedná o objektivní pravdu. Pokud mluvčí není schopen toto doložit, zároveň však na svém výroku stále trvá, má v zásadě dvě možnosti. Buď se odmítne podvolit *Důkaznímu břemenu*, přičemž výrok stále vydává za objektivní pravdu, nebo prezentuje danou věc jako svůj názor. I v tomto případě se tedy autor argumentu při nespokojenosti oponenta zřejmě uchýlí k jedné z předložených možností.

C) Apel na lid⁷¹ – Přinejmenším v západní společnosti, která si značně zakládá na rovnoprávnosti a lidských právech obecně, bude pravděpodobně znít tento typ pro-choice argumentu celkem plausibilně. Je proto zvýšené nebezpečí, že ho někdo

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Viz Vnitřní rozpor - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybna-pricina/vnitri-rozpot/>.

⁷⁰ Viz Apel na názor - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-rozum/apel-na-nazor/>.

⁷¹ Viz Apel na lid - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-rozum/apel-na-lid/>.

nepřiměřeně využije k prosazení nedostatečně podloženého závěru, jehož přijetí by za jiných okolností bylo hůře prosaditelné.

D) Non sequitur⁷² – Aniž bychom se pouštěli do rozboru otázky rovnoprávnosti žen a mužů, můžeme se zamyslet nad tím, zda je možné „zrovnoprávnit“ dvě odlišné skutečnosti. Bezpochyby by bylo prohřeškem proti rovnocennosti, jestliže by teoreticky mohla otěhotnět obě pohlaví a jedno by v takovém případě mělo jiná práva a povinnosti než to druhé. Zde ale máme odlišný případ, kdy se jednoho pohlaví právo na potrat vůbec netýká. Rovnoprávností tudíž nelze argumentovat. To je také důvodem, proč jsme zařadili argument „z rovnoprávnosti“ mezi fauly typu *Chybné vyvození*.

E) Apel na soucit⁷³ – Obecně je v naší společnosti běžný pocit soucitu s těmi, jimž jsou upírána jejich práva. Tohoto nastavení by mohl využívat předložený argument k ovlivnění posluchačů pro větší otevřenost nebo přímo k propagaci práva na potrat. Soucit je důležitý a má i v racionální debatě svoje místo, neměl by ho však překračovat tak, že by nepatřičně ovlivňoval její závěr.

F) Apel na důsledky⁷⁴ – Jestliže má být právo na potrat pro rovnoprávnost zásadní, pak zamítnutí takového práva s sebou ponese důsledky, které nejsou úplně uspokojivé. Ač text, který jsme ocitovali, tyto důsledky dále nerozvádí, implicitně je předpokládá. Průměrně pozornému posluchači pak z řečeného vyplynou.

G) Falešná stopa⁷⁵ – Falešná stopa spočívá v odchýlení se od jádra problému. V tomto případě by se o ni mohlo jednat, pokud by byl podobný argument vnesen do diskuze o tom, zda je plod člověkem či ne.

H) Falešné dilema⁷⁶ – Z perspektivy rozebíraného argumentu se může zdát, že ženě právo na potrat buď přisoudíme a pak směřujeme k rovnoprávnosti, nebo

⁷² Viz Non sequitur - Argumentační fauly | Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 02.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/non-sequitur/>.

⁷³ Viz Apel na soucit - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-souciti/>.

⁷⁴ Viz Apel na důsledky - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-dusledky/>.

⁷⁵ Viz Falešná stopa - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/falesna-stopa/>.

odepřeme a pak její rovnoprávnost s muži popíráme. Při podrobnější reflexi se ale jeví jako zřejmé, že řešení může spočívat i jinde než v jednom z těchto protikladů. Může totiž existovat východisko, při kterém ženám právo na potrat sice nepřičkneme, avšak zároveň tím neoslabíme míru jejich rovnoprávnosti s muži. Koneckonců není ani zřejmé, zda právo na potrat s rovnoprávností vůbec souvisí.

I) Chybné rozdělení⁷⁷ – To, že celek má nějakou vlastnost, není důvodem myslet si, že tuto vlastnost mají stejnou měrou všechny jeho části. Aniž by tedy oponent popíral rovnoprávnost žen a mužů, může zastávat názor, že mají některá práva odlišná.

J) Důkazní břemeno⁷⁸ – Náročnějším oponentovi zřejmě nebude stačit pouhé konstatování, že právo na potrat povede k větší rovnoprávnosti mezi muži a ženami. Tím spíše, že z výše řečeného to automaticky nevyplývá. Je tedy třeba doložit další fakta, aby bylo tvrzení lépe podloženo.

VI. Argument ze statusu plodu

Žádný fetus není osobou, žádný fetus tedy nemá stejný nárok na život jako osoba.⁷⁹

Strukturalizace argumentu:

- **premisa 1:** Žádný fetus není osobou.⁸⁰
- **premisa 2:** *Nikdo nemá stejný nárok na život jako osoba.*
- **závěr:** Fetus nemá stejný nárok na život jako osoba.⁸¹

Co se týče formální stránky argumentu, jedná se o induktivně-deduktivní argument. Jde totiž o kombinaci zkušeností získaných na základě pozorování (tj. induktivní argument) a následného logického vyvození z výsledků tohoto mapování (tj.

⁷⁶ Viz Falešné dilema - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/falesne-dilema/>.

⁷⁷ Viz Chybné rozdělení - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/chybne-rozdeleni/>.

⁷⁸ Viz Důkazní břemeno - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/utok/dukazni-bremeno/>.

⁷⁹ SINGER, Peter. *Practical ethics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. ISBN 978-0-521-22920-3, s. 118.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ Viz tamtéž.

deduktivní argument). Nevýhodou této kombinace je, že argument je silný pouze natolik, nakolik je platná kterákoli jeho část. Zároveň ale víme, že induktivní argument se deduktivnímu svou důkazní silou nevyrovná, což tedy v konečném důsledku snižuje také relevanci deduktivní části argumentace. Jinak řečeno, pokud výsledky pozorování neodpovídají objektivní pravdě, pak z těchto výsledků vyvozujeme neplatně.

Chyby v argumentaci:

A) Nevyvratitelnost⁸² – Internetová stránka bezfaulu.net nabízí k tomuto druhu argumentačního faulu následující logický model:

- X je pravda, protože Y je pravda.
- Pravdivost Y nelze určit ani vyvrátit.
- X je přesto pravda.⁸³

V tomto konkrétním případě bychom za X dosadili výrok „fetus nemá právo na život jako osoba“ a za Y „fetus není osobou.“ Premisa Y je však slabým místem argumentu, jelikož její jednoznačné potvrzení je za současných vědeckých poznatků a různosti pojetí osoby téměř nemožné. Peter Singer uvádí, že mezi 18. týdnem od početí a narozením může mít plod vědomí, avšak nikoli sebevědomí.⁸⁴ To ale stále ještě není dostatečným podložením argumentu, že fetus není osobou. Vzhledem k tomu, že pojem „osoba“ je filosofický a existuje poměrně velké množství definic, které se od sebe více či méně liší, bude zřejmě náročné shodnout se na jednotné definici. Pokud by se to přeci jen podařilo, naskytne se zásadní problém, kvůli kterému jsme zařadili tento argument do kategorie „nevyvratitelnosti.“ Singer totiž staví svůj důkaz na pojmu osoby, úzce souvisejícím uvědoměním si sebe sama.⁸⁵ Jeho přítomnost u plodu (zvláště v pozdějších stádiích vývoje) v současné době však není zřejmě možné uspokojivě potvrdit či vyvrátit. Například co se týče fyziologické stránky, má plod v prenatálním období základní předpoklady pro přítomnost vědomí i sebeuvědomění (cortex).

⁸² Viz Nevyvratitelnost - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/nevyvratitelnost/>.

⁸³ Viz Nevyvratitelnost - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/nevyvratitelnost/>.

⁸⁴ Viz SINGER, Peter. *Practical ethics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. ISBN 978-0-521-22920-3, s. 118.

⁸⁵ Viz tamtéž.

B) Unáhlený závěr⁸⁶ – *Unáhlený závěr* by v tomto případě spočíval v odepření práva na život plodu, aniž by byla tato domněnka podpořena relevantními důkazy. Vyvození typu: plod není osobou, nemá tedy nárok na život, se jeví nedostatečným.

C) Non sequitur⁸⁷ – Někoho by mohlo jistě překvapit, že i u tak významného argumentu identifikujeme natolik závažnou chybu, jakou je *Non sequitur* argumentace. Při podrobnějším pohledu se však důvod jeví dostatečně jasným. Mohou totiž existovat i bytosti, které mají stejná práva na život jako osoby, ačkoli osobami nejsou⁸⁸, tudíž z premis závěr nutně nevyplývá. Ostatně sám filosof, z jehož publikace tento argument citujeme, se zabývá mj. například právy zvířat. Opět zdůrazněme, že chybnost argumentu neznamená, že by závěr nemohl být platný. Upozorněním na nedostatek argumentu pouze říkáme, že takovýmto způsobem k němu dojít nelze.

D) Důkazní břemeno⁸⁹ – Ačkoli existují i oponenti, pro které není důkazů nikdy dost, v tomto případě nebude jistě přehnané říci, že by bylo dobré podložit minimálně dva výroky předloženého argumentu. Jednalo by se především o tvrzení, že žádný fetus není osobou, a tezi, že žádný fetus nemá stejná práva jako osoba. Co se týče problematiky bytí osobou, k té se Peter Singer vyjadřuje, zmiňujeme tuto otázku tedy spíše proto, že se s daným argumentem můžeme setkat v různých podobách, a to i bez hlubšího rozboru. K tomu, abychom dokázali, že žádný fetus nemá stejná práva jako osoba, bude z hlediska logiky nutné předložit relevantnější důkaz než ten, že fetus není osobou, obě skutečnosti se totiž nevylučují, tudíž se v tomto případě nelze opřít o *Zákon o vyloučení třetího*.

E) Falešné dilema⁹⁰ – Jak jsme naznačili výše, zdá se, že argument oponentovi předkládá volbu ze dvou možností. Buďto je fetus osobou, a pak má právo na život jako osoba, nebo osobou není a toto právo nemá. Vypadá to tedy, jako by byla opomíjena

⁸⁶ Viz Unáhlený závěr - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 06.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/unahleny-zaver/>.

⁸⁷ Viz Non sequitur - Argumentační fauly | Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 06.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/non-sequitur/>.

⁸⁸ Samozřejmě nemusíme hned myslet na „marťany,“ nejisté samo o sobě je i to, jestli tato práva z nějakého důvodu nenáleží i plodu.

⁸⁹ Viz Důkazní břemeno - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 06.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/utok/dukazni-bremeno/>.

⁹⁰ Viz Unáhlený závěr - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 06.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/unahleny-zaver/>.

třetí možnost, a sice, že plod může mít právo na život, aniž by byl osobou (nebo osobou podle autorových kritérií).

VII. Potrat jako podmínka svobody

Žádná žena se nemůže nazývat svobodnou, dokud si nebude moci vědomě zvolit, zda se stane nebo nestane matkou.⁹¹

Strukturalizace argumentu:

- **premisa 1:** *Je nezbytné, aby se žena mohla nazývat svobodnou.*
- **premisa 2:** *Svobodnou se může nazývat žena pouze tehdy, když má možnost zvolit si, zda se stane matkou.⁹²*
- **premisa 3:** *Aby si mohla žena zvolit, zda se stane matkou, musí mít možnost podstoupit potrat.*
- **závěr:** *Je nutné, aby žena měla možnost podstoupit potrat.*

Výrok zakladatelky *Planned Parenthood*, Margaret Sanger, je možné považovat za argument, který by spadal do skupiny těch, které důvod pro legalizaci potratů kladou především do obhajoby ženských práv. Samo anglické sloveso „can“, použité v originálním jazyce, umožňuje poměrně širokou škálu užití, od reálné možnosti/nemožnosti, přes schopnost něčeho nebo povolenost, až po morální a emoční možnost/nemožnost. V textu díla *Woman and the new race* (1920) od Margaret Sanger, ze kterého citace pochází, se dá spatřovat spíše subjektivní zabarvení morální či emoční nemožnosti.⁹³

⁹¹ SANGER, Margaret. *Woman and the new race* [online]. In: History of Midwifery, Obstetrics, Gynecology... [cit. 04.11.2023]. Dostupné z: https://history-of-obgyn.com/uploads/3/5/4/8/35483599/1920-sanger-woman_and_the_new_race.pdf, s. 94.

⁹² Viz tamtéž.

⁹³ Viz tamtéž.

Chyby v argumentaci:

A) Apel na soucit⁹⁴ – Argument Margaret Sanger může mimo jiné cílit na emoce, konkrétně na soucit se ženami, které žijí v nesvobodě, protože si nemohou zvolit, zda budou matkami, jak to vyplývá z řečeného.

B) Falešné dilema⁹⁵ – Mohlo by se zdát, že argument předkládá v zásadě dvě možnosti: buď si může žena vybrat, jestli se stane matkou, a je tak svobodná, nebo si vybrat nemůže a svobodná není. To je ale zavádějící, jelikož může existovat i další varianta, a sice, že je žena svobodná, ač skutečnost bytí matkou může ovlivnit pouze částečně.

C) Důkazní břemeno⁹⁶ – Argument v tomto podání je příliš vágní a jeho platnost závisí už od samotného definování svobody. Zároveň by autorka měla prokázat, proč se nemůže taková žena nazývat svobodnou, jelikož asi ani v pojetí autorky nebude svoboda znamenat moci dělat všechno. Proč tedy míra svobody závisí právě na této skutečnosti a na jiných třeba ne?

D) Apel na důsledky⁹⁷ – Pokud nebude ženám umožněn přístup k potratům, zůstanou nesvobodné. To jsou důsledky vyplývající z předloženého tvrzení. Takové konsekvence jsou však nežádoucí, proto je třeba jim předejít umožněním přístupu k potratům. Tímto způsobem by mohl argument apelovat nejen na jednotlivé oponenty, ale i na širokou veřejnost, a to až do té míry, že by převážil všechny ostatní významné důkazy, které mají k tématu taktéž co říci.

E) Falešná stopa⁹⁸ – Faul *Falešná stopa* je vždy vázaný na konkrétní argumentaci, proto zde můžeme pouze upozornit na zvýšené riziko, že by mohl být

⁹⁴ Viz Apel na soucit - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-souciti/>.

⁹⁵ Viz Falešné dilema - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/falesne-dilema/>.

⁹⁶ Viz Důkazní břemeno - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/utok/dukazni-bremeno/>.

⁹⁷ Viz Apel na důsledky - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-dusledky/>.

⁹⁸ Viz Falešná stopa - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/falesna-stopa/>.

tento argument použit k přenesení pozornosti od základních otázek k těm méně signifikantním. Samozřejmě, že prezentace kteréhokoli funkčního argumentu je legitimní, avšak nikoli za účelem odvedení pozornosti od jiného tématu. Pokud by tedy mluvčí užitím podobného argumentu zapříčinil úmyslně například nedořešení otázky práva plodu na život, pak by jeho argument mohl být klasifikován jako argumentační *faul*.

F) Vnitřní rozpor⁹⁹ – Argument, který by měl sloužit k podpoře emancipace žen, zároveň popírá možnost jejího plného dosažení. Jestliže má být totiž předpokladem vymanění se z nesvobody možnost svobodně volit mateřství, pak se nejedná pouze o volbu nebýt matkou, ale také být matkou. Je však zřejmé, že určitá část žen se matkami z lékařského hlediska stát nemůže. Takové ženy by pak byly odsouzeny podle logiky Margaret Sanger k doživotní nesvobodě. Můžeme však pokročit ještě dál a upozornit na to, že k započetí mateřství je třeba druhého pohlaví (alespoň v době autorčina života tomu tak bylo a do jisté míry stále je). Jelikož ženy nemohou v této oblasti disponovat svobodou mužů, musí pak být svoboda žen nutně odkázána na rozhodnutí muže, což je *Reductio ad absurdum* tohoto argumentu.

G) Žádný pravý Skot¹⁰⁰ – Již svou formulací připomíná výrok Margaret Sanger argumentační *faul*, který popsal Anthony Flew na příkladu Skota, jenž si proti obecným zvyklostem svého národa sladil ovesnou kaši.¹⁰¹ Jako takový pak oponentem není považován za pravého Skota. V této logice může argumentace vypadat třeba následovně:

- **mluvčí:** Žádná žena se nemůže nazývat svobodnou, dokud si nebude moci vědomě zvolit, zda se stane nebo nestane matkou.¹⁰²
- **oponent:** Znáám ženu, která si nevolí, jestli se stane matkou, a říká o sobě, že je svobodná.

⁹⁹ Viz Vnitřní rozpor - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybna-pricina/vnitri-rozpor/>.

¹⁰⁰ Žádný pravý Skot - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 04.11.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/utok/zadny-pravy-skot/>.

¹⁰¹ Viz FLEW, Antony. *God & philosophy* [online]. New York: Harcourt, Brace & World, 1966. S. 104 [cit. 05.11.2023]. Dostupné z: <https://archive.org/details/godphilosophy0000flew/page/n5/mode/2up>.

¹⁰² SANGER, Margaret. *Woman and the new race* [online]. In: History of Midwifery, Obstetrics, Gynecology... [cit. 04.11.2023]. Dostupné z: https://history-of-obgyn.com/uploads/3/5/4/8/35483599/1920-sanger-woman_and_the_new_race.pdf, s. 94.

- **mluvčí:** Žádná žena se nemůže nazývat skutečně svobodnou, dokud si nebude moci vědomě zvolit, zda se stane nebo nestane matkou.¹⁰³

Asi největším problémem takového argumentu je jeho víceméně subjektivní měřítko pro zařazení do určité skupiny. Jen těžko lze totiž objektivně korigovat, kdo se čím může nebo nemůže nazývat (tj. sám sebe – v originále „call herself“¹⁰⁴). Pokud ale nemá určitá skupina pevné hranice, je nepravděpodobné, že se podaří relevantně popsat situaci všech jejích členů (no woman...¹⁰⁵).

H) Potvrzovací zkreslení¹⁰⁶ – Jestliže by byl takový argument použit sám o sobě a bez další diskuze, kde by se zohlednily i ostatní aspekty otázky interrupcí, pak by mohl vést ke zkreslení závažnosti celé záležitosti. Pokud se autorka zaměřuje na potratovou problematiku z perspektivy práva, bylo by třeba vzít v úvahu i případná práva plodu (nebo je alespoň účinně popřít) a samozřejmě i otců. Také muži by totiž teoreticky mohli mít právo rozhodovat o svých potomcích. Maskulinistický protipól tohoto argumentu by mohl znít: „Žádný muž není zcela svéprávný, pokud nemá právo rozhodovat o svých potomcích.“ Jestliže se však autorka dalšími právy, potenciálně spojenými s daným tématem, která by mohla její tezi nabourat, nezabývá, pak se zřejmě jedná o potvrzovací zkreslení.

I) Popření příčiny¹⁰⁷ – Encyklopedie faulů specifikuje tento argumentační nedostatek jako pochybení, které „*ignoruje jiné možné příčiny, které by uvedený důsledek mohly zapříčinit.*“¹⁰⁸ Je totiž možné, aby svoboda existovala nezávisle na možnosti rozhodnout se nebýt matkou. Stejně tak, jako existují jiné spontánní pochody v lidském těle, které člověka neznesvobodňují, ani mateřství nemusí být příčinou nesvobody. Pro přesnější rozlišení toho, co je nezbytnou součástí svobody a co nikoli, by bylo vhodné předložit plausibilní definici pojmu „svoboda“.

¹⁰³ Viz tamtéž.

¹⁰⁴ Viz tamtéž.

¹⁰⁵ Viz tamtéž.

¹⁰⁶ Viz Potvrzovací zkreslení - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/potvrzovaci-zkresleni/>.

¹⁰⁷ Viz Popření příčiny - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 12.04.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybnapricina/popreni-priciny/>.

¹⁰⁸ Viz tamtéž.

J) Puntičkářův faul¹⁰⁹ – Buď si žena může mateřství svobodně zvolit a je svobodná, nebo ne a svobodná není, vyplývá z textu. Otázkou ale je, zda se skutečné řešení nenachází někde mezi oběma krajnostmi. Potvrzení či vyvrácení takové domněnky by posloužilo lepší definování pojmů.

K) Chybné rozdělení¹¹⁰ – Další námitkou vůči platnosti této teze je pravidlo, které říká, že pokud je celek X, pak to neznámá, že současně každá jeho část je X.¹¹¹ Převáděno do konkrétního příkladu: To, že je žena svobodná, neznámá, že každý její čin je svobodný (ve specifickém významu „dělat si co chce“).

VIII. Těhotenství v důsledku znásilnění

Téměř ve všech případech je mravně špatné, pokud si žena zvolí potrat; nicméně jestliže jde o těhotenství v důsledku znásilnění, pak je morálně přípustné, aby potrat podstoupila.¹¹²

Strukturalizace argumentu:

- **premisa 1:** Téměř ve všech případech je mravně špatné podstoupit potrat.¹¹³
- **premisa 2:** *Pro ospravedlnění potratu je nutné, aby příčiny a následky těhotenství byly velmi závažné.*
- **premisa 3:** *Podmínky druhé premisy splňuje početí ze znásilnění.*
- **závěr:** Při těhotenství v důsledku znásilnění je morálně přípustné potrat podstoupit.¹¹⁴

Argumentů pro ospravedlnění potratu na základě znásilnění je větší množství. My zde uvádíme pouze jeden z nich, a to takový, který má větší důkazní sílu. Často

¹⁰⁹ Viz Puntičkářův faul - Bez faulu. Bez faulu - Encyklopedie propagandy [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 02.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/puntickaruv-faul/>.

¹¹⁰ Viz Chybné rozdělení - Bez faulu. Bez faulu - Encyklopedie propagandy [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/chybne-rozdeleni/>.

¹¹¹ Viz Chybné rozdělení - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/chybne-rozdeleni/>.

¹¹² FELDMAN, Fred. *“Rape as a Justification for Abortion”* [online]. Lafayette College, 12.11.1998 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: https://spot.colorado.edu/~heathwoo/Phil164/feldman_rja.pdf (vlastní překlad).

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Tamtéž.

bývá obhajoba práva na potrat v případě početí vzniklého ze znásilnění doplňována o případy početí při incestním styku. Mělo by se tedy jednat o případy početí během nemorálního jednání, resp. při trestné činnosti. Základním problémem tedy bude specifikace termínů „znásilnění“ a „incest“. Obecně jde o situace s větší emoční zátěží, proto lze očekávat souvislost polemiky i s tímto aspektem. To v sobě může skrývat určitý problém pro hledání objektivního řešení. Na druhou stranu však nelze tvrdit, že jen proto, že je otázka znásilnění tak emočně vypjatá, není legitimní se nad tímto aspektem pozastavit. Určitým řešením by mohlo být oddělení otázky těhotenství zapříčiněného znásilněním od ostatních těhotenství. Důvodem by bylo přinejmenším to, že je zde velký procentuální rozdíl mezi oběma příčinami otěhotnění. Automatickým přenesením závěru marginální části problematiky na celek by tak mohlo dojít ke *Kognitivnímu zkreslení*.

Chyby v argumentaci:

A) Dvě mínus dělají plus¹¹⁵ – Jestliže bychom hledali ukázkový příklad argumentu obsahujícího faul *Dvě mínus dělají plus*, pak by pro tento účel mohl posloužit propotratový důkaz obhajující interrupci na základě nespravedlnosti způsobené agresorem při znásilnění. Podstatou faulu je chybný předpoklad, že jedna špatnost je ospravedlněna jinou, předchozí nepravostí. V našem případě je onou „první nepravostí“ znásilnění, které by mělo být omluvou pro vykonání interrupce. O argumentační faul by se nemuselo jednat v případě přesunutí pozornosti od „vyvážení“ předchozí špatnosti k soucitu se ženou. Důvod pro umožnění potratu by tedy nebyl spatřován ani tak ve „zjednání spravedlnosti“, jako spíše v soucitu s trpící ženou, pro kterou může být takové těhotenství traumatizující.

B) Unáhlený závěr¹¹⁶ – Ač je legitimní zabývat se otázkou znásilnění a incestu, je třeba nejprve vzít v potaz všechny významnější aspekty daného problému, než je možno přijmout konkrétní závěr. V tomto případě například není jasné, zda by mělo mít podstoupení potratu v takové situaci nějaká pravidla a jestli by se přípustnost interrupce

¹¹⁵ Viz *Dvě mínus dělají plus - Bez faulu. Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybna-pricina/dve-minus-delaji-plus/>.

¹¹⁶ Viz *Unáhlený závěr - Bez faulu. Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 02.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/unahleny-zaver/>.

vztahovala na všechny výše zmíněné případy. Většina diskutujících si totiž pod pojmem znásilnění zřejmě představí brutální napadení ženy na nějakém opuštěném místě. To se jistě týká části těchto trestných činů, avšak například na webu policie ČR se dočteme, že „*Ke znásilnění dochází častěji v partnerském vztahu, přátelském vztahu, pracovním vztahu, než když se pachatel a oběť neznají.*“¹¹⁷ Do kategorie znásilnění totiž spadá i jakýkoli nesouhlasný sexuální styk s druhou osobou, což se týká i stavu sníženého vědomí, jako je opilost, vliv omamných látek atd.¹¹⁸ Z toho důvodu může dojít k faktickému znásilnění i v regulérním manželském vztahu.

Dalším otazníkem je rozlišení, zda k početí došlo následkem trestného činu znásilnění (ať už v rámci partnerského vztahu či mimo něj), nebo v důsledku konsenzuálního styku (oba styky mohly proběhnout v relativně malé časové vzdálenosti).

Často se zároveň mluví o případech incestu. To je však snad ještě složitější otázka, jelikož incest je v mnoha zemích považován za přijatelný či normální, a tudíž není důvodem k podstoupení interrupce. Navíc může být vědomý a dobrovolný.

Otázkou, která by si zasloužila hlubší rozbor, tedy zůstává, zda je ve zmíněných případech legitimní možnost podstoupení potratu zvažovat.

C) Apel na soucit¹¹⁹ – Užití *Apelu na soucit* může vytvořit pro oponenta velmi nepříjemnou situaci, jelikož popřením argumentu svého soupeře v diskuzi bude s velkou pravděpodobností vnímán jako necitlivý, bezohledný, až krutý.¹²⁰ Ačkoli dané pochybení encyklopedie faulů řadí do skupiny nedostatků apelujících na emoce, bylo by možné, zařadit ho také mezi fauly manipulující oponentem (publikem).

Jelikož je téma znásilnění zatíženo velmi silným emočním rozměrem, od kterého není možné se jednoduše oprostit, promítne se tato skutečnost pravděpodobně i do motivů pro přijetí řešení. Je však třeba, aby se, pokud možno, předešlo jejímu uplatnění nad rámec přijatelných mezí, a aby nepřevážila racionální argumenty.

¹¹⁷ Policie České republiky. *Znásilnění* [online]. Policie ČR, Copyright © 2023 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-tc-znasilneni.aspx>.

¹¹⁸ Viz tamtéž.

¹¹⁹ Viz *Apel na soucit - Bez faulu. Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-souciti/>.

¹²⁰ Viz tamtéž.

D) Zavádějící dramatizace¹²¹ – Ačkoli je znásilnění hodné naprostého odsouzení a porodit dítě počaté za takových okolností může být pro ženu psychicky velmi náročné, jedná se v souvislosti s celkovým počtem potratů o relativně nízké číslo. Nemělo by tedy jít o stěžejní bod celé diskuze, a především by nebylo správné použít takový argument k úplnému vyřešení otázky týkající se interrupcí.

E) Apel na důsledky¹²² – Důsledky, které by přinesl naprostý zákaz potratů, jsou v tomto případě celkem zřejmé, avšak pro velkou část populace zároveň nepřijatelné. Proto může být taková představa velmi snadno využita k prosazení opačného stanoviska. Jestliže by ale šlo o hlavní důvod učiněného rozhodnutí a ostatní racionální aspekty by byly upozaděny, jednalo by se o přestupek v argumentační etice.

F) Potvrzovací zkreslení¹²³ – *Potvrzovací zkreslení* se odvolává na aspekty, které domněnku mluvčího potvrzují a přechází ty, které ji popírají. V tomto případě argument například vůbec nezmiňuje, že se mnohé ženy (zvláště pokud je jim poskytnuta náležitá podpora) s daným stavem vyrovnaly a dítě přijaly.¹²⁴ Jako řešení složité situace znásilnění je pak někdy předkládán pouze potrat, aniž by byly brány v potaz jeho (často mnohem závažnější) důsledky pro psychiku ženy.

G) Střed pozornosti¹²⁵ – Pozornost je od jedné z nejpodstatnějších otázek tématu, týkající se statusu plodu a jeho práva na život, odvedena k záležitosti, která není úplně stěžejní. Ne že by téma znásilnění snad nemělo svou závažnost a nestálo za to o něm hovořit, avšak nesmí zastínit podstatu problému ani vést k přenesení konkrétního dílčího řešení na východisko celé otázky. Ročně dojde na světě k nižším stovkám

¹²¹ Viz Zavádějící dramatizace - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/zavadejici-dramatizace/>.

¹²² Viz Apel na důsledky - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-dusledky/>.

¹²³ Viz Potvrzovací zkreslení - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/potvrzovaci-zkresleni/>.

¹²⁴ Oficiální stránka vlády Spojených Států Amerických, PubMed, prezentuje článek, který udává, že dítě počaté při znásilnění přijalo 32,2 % žen a dalších 5,9 % ho dalo k adopci (11,8 % samovolně potratilo a 50 % podstoupilo interrupci). In: Holmes, M.M. et al. *Rape-related pregnancy: Estimates and descriptive characteristics from a national sample of women* [online]. American Journal of Obstetrics and Gynecology, 1996 [cit. 04.11.2023]. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/S0002-9378\(96\)70141-2](https://doi.org/10.1016/S0002-9378(96)70141-2).

¹²⁵ Viz Střed pozornosti - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/stred-pozornosti/>.

milionů početí,¹²⁶ z toho jen malá část z nich souvisí se znásilněním. Proto, ačkoli by měly být při řešení problémů brány v potaz pokud možno všechny aspekty, přeci jen je třeba dbát na hierarchii jejich významu v celku dané problematiky.

H) Puntičkářův faul¹²⁷ – „*Jediné řešení je takové, které řeší problém dokonale.*“¹²⁸ Tak by se dal definovat *Puntičkářův faul*. Snaží se tedy hledat skulinky, ve kterých daný předpoklad neplatí, aby jej celý vyvrátil. Musíme zdůraznit, že je to za určitých předpokladů zcela legitimní postup pro dokazování pravdivosti tvrzení a vyvracení nepravdivých argumentů. Na druhou stranu je třeba mít na paměti, že zde se pohybujeme částečně na poli morálky. V této oblasti je stanovování naprosto přesných a vždy platných zákonitostí a rozhodnutí velmi ošemetnou otázkou. Z toho důvodu by tu nemělo běžně docházet k vyvracení obecných norem na základě jednotlivých konkrétních případů, které jsou spíše výjimkou než normou.

Nelze očekávat nalezení dokonalého řešení pro tak složitou situaci, jakou je početí následkem znásilnění. Takové rozuzlení vzniklé situace by snad mohl někdo spatřovat v interrupci. Ani toto východisko však danou záležitost plně nevyřeší, a navíc představuje nebezpečí způsobení dalších škod, které by dokonce mohly svou závažností předčít původní problém.

I) Non sequitur¹²⁹ – Ze skutečnosti, jak byl plod počat, samo o sobě nevyplývá, zda je možné uměle ukončit jeho vývoj, či ne. Takovou domněnku je potřebné buď podložit dalšími tvrzeními, nebo ji opustit.

IX. Potrat jako zdravotní péče

Potrat je zdravotní péče.¹³⁰

¹²⁶ Viz SEDGH G, SINGH S, HUSSAIN R. *Intended and unintended pregnancies worldwide in 2012 and recent trends*. [online] Stud Fam Plann, 2014 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4727534/>.

¹²⁷ Viz Puntičkářův faul - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 02.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/puntickaruv-faul/>.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ Viz Non sequitur - Argumentační fauly | Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 02.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/non-sequitur/>.

Strukturalizace argumentu:

- **premisa 1:** Každý má nárok na zdravotní péči.
- **premisa 2:** Potrat je zdravotní péče.¹³¹
- **závěr:** Každý má nárok podstoupit potrat.

Další z výroků implicitně obsahujících argument pro rozšíření práva na potrat se odvolává na spojitost interrupce se zdravotní péčí. Jestliže se na první pohled může zdát, že jde o další z mnoha teoretizujících argumentů v pro-choice – pro-life debatě, zběžnou rešerší na internetu zjistíme, že jde o záležitost velmi praktickou, se kterou se musí vyrovnávat nejen legislativa mnoha zemí, ale také lékaři poskytující zdravotní péči, zdravotní pojišťovny atd. Proto se nám zdá aktuální a praktické se podívat podrobněji také na téma „potrat jako zdravotní péče“. Speciálním případem v souvislosti se zdravotní péčí by bylo ektopické těhotenství, které by si zasloužilo zvláštní pozornost. V naší práci se mu však samostatně věnovat nebudeme.

Chyby v argumentaci:

A) Apel na názor¹³² – Bez dalšího vysvětlení a podložení fakty může tvrzení působit spíše jako osobní názor než kvalitní argument.

B) Apel na soucit¹³³ – Jelikož se diskutující pravděpodobně shodnou na obecné potřebě zdravotní péče a jejího zdokonalování, bude nasnadě zdůraznit význam potratu jako zdravotní péče, přičemž jeho odmítnutí může bránit předpoklad upírání této péče ženám, a tedy soucit s nimi.

C) Apel na strach¹³⁴ – Především ve feminní části společnosti by mohla představa upření práva na zdravotní péči, vycházející z propojení potratu s touto péčí,

¹³⁰ Answers to Common Abortion Arguments. In: *Pre-Born! Saving Babies and Souls* [online]. Copyright © 2023 [cit. 10.03.2023]. Dostupné z: <https://preborn.org/2022/12/05/answers-to-common-abortion-arguments/>.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² Viz *Apel na názor - Bez faulu*. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-rozum/apel-na-nazor/>.

¹³³ Viz *Apel na soucit - Bez faulu*. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-souciti/>.

¹³⁴ Viz *Apel na strach - Bez faulu*. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-strach/>.

probouzet nemalé obavy. To může zpětně vést k posílení pro-choice pozice, které bude však vycházet spíše ze strachu než z racionální úvahy.

D) Apel na důsledky¹³⁵ – Jestliže je potrat zdravotní péčí, pak ten, kdo právo na potrat ženě odpírá, odpírá jí právo na zdravotní péči. Toto z argumentu logicky vyplývá. Taková představa je pro západní společnost, která si zakládá jak na rovnoprávnosti žen a mužů, tak na ochraně práv jednotlivců, značně nepříjemná. Otázkou zůstává, do jaké míry je vyvolání odporu v oponentovi a ve společnosti záměrem mluvčího.

E) Důkazní břemeno¹³⁶ – Co je zdravotní péče? Spadá do ní potrat? Proč ano, proč ne? Tyto otázky by měly být zodpovězeny hned na počátku diskuze. Je totiž jisté, že ne každý zásah do těla je ve společnosti považován za lékařskou péči. Autor by měl tedy vysvětlit, proč právě potrat do této kategorie řadí.

F) Šikmá plocha¹³⁷ – Argument by v sobě mohl nést nevyslovený předpoklad, že pokud bude ženám odepřena zdravotní péče v podobě přístupu k potratu, pak nebude tak těžké připravit je i o další práva, nejen v oblasti zdravotní péče a reprodukčního zdraví. Velmi dobře to demonstruje krátké video mladé lékařky Heather Irobunda, ve kterém se obrací na diváky v „post Roe světě“ a používá při tom náš argument tak, že to hraničí se *Slippery slope fallacy*. Říká mimo jiné: „*Ženská zdravotní péče je spektrum. Pokud zakážete jednu oblast, může to mít větší dopad způsobem, jaký nečekáte.*“¹³⁸

G) Falešná stopa¹³⁹ – Pokud by například mluvčí použil daný výrok naprosto nečekaně při debatě o právech plodu stylem „... ale potrat je zdravotní péče,“ pak by mohlo takové zvolání debatu buďto úplně přerušit nebo odvést od původního tématu. V tom případě by se jednalo o argument odvádějící pozornost od diskutovaného problému, tedy *Falešnou stopu*.

¹³⁵ Viz *Apel na důsledky - Bez faulu*. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/durazna-emoce/apel-na-dusledky/>.

¹³⁶ Viz *Důkazní břemeno - Bez faulu*. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/utok/dukazni-bremeno/>.

¹³⁷ Viz *Šikmá plocha - Bez faulu*. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/sikma-plocha/>.

¹³⁸ Viz *Abortion Care: Why It's Vital for All Reproductive Health Car*. In: *YouTube* [online]. Copyright © 17.10.2022 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=S9NyNdYj2AM>. Kanál uživatele NowThisNews.

¹³⁹ Viz *Falešná stopa - Bez faulu*. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/falesna-stopa/>.

H) Střed pozornosti¹⁴⁰ – Argument se úplně vyhýbá morální otázce potratu. Zdá se, jako by ji pokládal za již vyřešenou. Pokud by tomu totiž tak nebylo, pak dává logicky větší smysl věnovat se nejprve podstatnějším aspektům problematiky a teprve pak těm méně závažným. Místo otázky na etický rozměr interrupce klade do centra pozornosti potrat ve smyslu zdravotní péče, což může potenciálně vést k opomenutí morálního rozměru.

I) Non sequitur¹⁴¹ – Jak jsme již podotkli, v dané podobě se jedná o pouhý výrok, který nemá sám o sobě podobu argumentu. Jelikož nevyvozuje žádný závěr, nemůže logicky obsahovat ani chybu spočívající v mylném vyvození. Zmínili jsme však na začátku, že mnoho „pro-choice“ výroků sice osamoceně nefunguje jako argument, avšak v celkovém kontextu diskuze, kde se závěr a popř. i některé premisy předpokládají, plní funkci premisy. Jako by bylo zbytečné zdůrazňovat, že chirurgická operace je zdravotní péčí, tak by nedával sám o sobě dobrý smysl ani tento výrok. Smysluplný je až ve chvíli, kdy se jím něco vyjadřuje, tj. kdy přináší nějakou (novou) informaci. Hledáme-li tuto smysluplnost v citovaném prohlášení, nalézáme ji nejlépe ve funkci premisy argumentu, za jehož nevyslovený závěr můžeme považovat tvrzení, že potrat je přípustný/žádoucí. Tím se dostáváme k tomu, proč jsme zařadili vyjádření „potrat je zdravotní péče“ mezi argumentační fauly *Non sequitur*. Důvodem je, že z toho, zda je potrat pro ženu zdravotní péčí, nevyplývá, jestli je přijatelný i z perspektivy ochrany a práv plodu. V případě tohoto argumentačního nedostatku však bude velmi záležet na tom, v jakém kontextu mluví daný argument použije.

X. Současný trend v potratové legislativě

Velké množství států začíná měnit zákony tak, aby umožnily větší přístup k potratům.¹⁴²

Strukturalizace argumentu:

¹⁴⁰ Viz Střed pozornosti - Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/stred-pozornosti/>.

¹⁴¹ Viz Non sequitur - Argumentační fauly | Bez faulu. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 02.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/chybne-vyvozeni/non-sequitur/>.

¹⁴² CROM, Pierre. *Základní fakta o potratech, které by měl znát každý* [online]. Amnesty International Česká republika, 05.07.2022, Copyright © 2022 [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5456/zakladni-fakta-o-potrateg-ktete-by-mel-znat-kazdy>.

- **premisa 1:** *To, co dělá velké množství zemí, je správné.*
- **premisa 2:** Velké množství států mění zákony ve prospěch lepšího přístupu k potratům.¹⁴³
- **závěr:** *Měnit legislativu ve prospěch lepšího přístupu k potratům je správné.*

Tato citace pochází z internetových stránek Amnesty International, konkrétně článku zabývajícího se problematikou potratů. Jeho název zní: „Základní fakta o potratech, která by měl znát každý.“ Jak podle citace, tak také podle titulku by se mohlo zdát, že se jedná o obyčejné údaje. Na to, že jde ve skutečnosti spíše o argument, usuzujeme jak ze zařazení stati do rubriky „Diskriminace“, tak především ze samotného textu. V něm se objevují věty jako: „Přístup k takovému bezpečnému a legálnímu zákroku ani zdaleka běžný není.“¹⁴⁴ nebo: „Některé země... udržují drakonické a diskriminující zákony, které i nadále kriminalizují potraty.“¹⁴⁵ Celý kontext článku jako obhajoby potratů dokresluje názvy odstavců: „Kriminalizace potratů je forma diskriminace prohlubující zavedená stigmata a Přístup k bezpečnému potratu je lidské právo.“¹⁴⁶ Můžeme tedy říci, že se jedná o snahu argumentovat ve prospěch potratů, spíše než o pouhé předkládání faktů. Tato skutečnost je tím více zavádějící, čím více se článek snaží vypadat na první pohled neutrálně. Podívejme se ale nyní na argument podrobněji.

Chyby v argumentaci:

A) Apel na lid¹⁴⁷ – Tvrdit, že důvodem pro legalizaci potratů je skutečnost, že tak činí mnoho států, je variantou faulu *Apel na lid*, který se odkazuje na značný počet zastánců jako na důvod pravdivosti tvrzení. Něčím jiným by bylo prohlašovat, že se velké množství států k tomuto kroku uchyluje z konkrétních důvodů. Pak by ale argumentem pro pravdivost/správnost řešení nebylo samotné množství jeho zastánců, ale konkrétní důvody, kterými se řídí.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ Viz *Apel na lid - Bez faulu*. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-rozum/apel-na-lid/>.

B) Apel na novost¹⁴⁸ – Na přítomnost tohoto faulu poukazuje například text, který následuje o několik řádků níže a zní: „*I přes popsany trend však některé země...*“¹⁴² Jedná se tedy o popis trendu a aktuálního dění, které je stavěno do kontrastu se situací ve státech s konzervativnějším postojem k dané otázce. Zdá se, že z toho vyplývá, autorova snaha poukázat na pozitivitu zlepšení přístupu k potratům.

C) Apel na normalitu¹⁴⁹ – Explicitně se sice argument na žádnou normu neodvolává, z kontextu je ale patrné, že normou se podle něj postupně stává uvolněnější přístup k potratové otázce. Přístup k potratům je v mnoha zemích normální, je tedy správný. Tak bychom mohli interpretovat předložený text. Správnost však z takového pojetí normality sama nevyplývá.

D) Falešná stopa¹⁵⁰ – Pokud by se jednalo o diskuzi ohledně morality potratů, bylo by možné toto vyjádření klasifikovat jako *Falešnou stopu*, která spíše odvádí pozornost od podstaty problému, než že by přinášela nová, relevantní fakta. V tomto případě se sice o etickou otázku explicitně nejedná, nicméně by mohl být stejný argument použit v různých kontextech. Koneckonců i otázka morality by měla být nakonec zohledněna.

E) Potvrzovací zkreslení¹⁵¹ – Potvrzovacím zkreslením rozumíme, že se mluvčí soustředí pouze na aspekty, které potvrzují jeho domněnku a opomíjí ty, které by jí odporovaly. V tomto případě by to bylo konkrétně třeba úplné přejití situace ve Spojených státech, kde například (podle webu guttmacher.org) zakázalo potrat nebo se ho chystá zakázat 24 států.¹⁵²

¹⁴⁸ Viz *Apel na novost - Bez faulu*. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-rozum/apel-na-novost/>.

¹⁴⁹ Viz *Apel na normalitu - Bez faulu*. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/duraz-na-emoce/apel-na-normalitu/>.

¹⁵⁰ Viz *Falešná stopa - Bez faulu*. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/falesna-stopa/>.

¹⁵¹ Viz *Potvrzovací zkreslení - Bez faulu*. *Bez faulu - Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/potvrzovaci-zkresleni/>.

¹⁵² Viz NASH, Elizabeth, GUARNIERI, Isabel. *Post-Roe, 24 US States Have Banned Abortion or Are Likely to Do So: A Roundup* [online]. Guttmacher Institute, 01.10.2023, Copyright © 2023 [cit. 12.04.2023]. Dostupné z: <https://www.guttmacher.org/2023/01/six-months-post-roe-24-us-states-have-banned-abortion-or-are-likely-to-do-so-roundup>.

Návrh konkrétních kroků pro posun v diskuzi

Nastínili jsme problematické body argumentace v debatě týkající se práva na potrat. Jelikož si ale uvědomujeme důležitost společné diskuze a výměny názorů, pokusíme se vytipovat body společného konsenzu, na kterých by se zastánci obou táborů mohli shodnout a otevřít tak kvalitní a férovou diskuzi.

Při zadání dotazu umělé inteligenci Chatbot GPT: „Na čem by se mohli zastánci pro-choice a pro-life shodnout?“, navrhl tento nástroj následující možnosti:

- snaha minimalizovat potřebu umělého přerušování těhotenství
- potřeba zlepšit podmínky pro rodiny
- potřeba respektovat lidskou důstojnost
- potřeba poskytnout podporu ženám v těhotenství
- potřeba vzdělávat a informovat
- společně pracovat na prevenci násilí na ženách a na zlepšení pomoci obětem násilí¹⁵³

Můžeme k tomu dodat ještě některé obecně platné principy, důležité pro jakoukoli argumentaci.

- neprotiřečící si premisy
- logická návaznost (závěr vyplývající z premis)
- ochota hledat a přijmout objektivně pravdivé řešení

Jestliže má být diskuze konstruktivní, měla by vycházet z faktů a postojů, na kterých se obě strany shodnou. V případě, že by nebylo možné vyjít ze žádné společně sdílené skutečnosti nebo základních principů a některý z diskutujících by odmítal souhlasit i s elementárními fakty, pak platí zásada, že s tím, kdo popírá obecně přijímané základy, se nemá diskutovat.¹⁵⁴ Pokud se však podaří založit vzájemnou

¹⁵³ [Shoda pro-choice a pro-life]. [online] [cit. 04.11.2023]. In: ChatGPT-3.5. Dostupné z: OpenAI, <https://chat.openai.com/c/6620e099-81c6-4852-87bd-df4188617448>.

¹⁵⁴ Viz: „Contra autem negantem principia communiter recepta, non est disputandum,“ In: Joannis Duns Scoti doctoris subtilis, ordinis minorum opera omnia [online]. Paris, 1894. Editio nova, vol. 16, s. 93 [cit. 04.11.2023]. Dostupné z: <https://archive.org/details/joannisdunsscot02waddgoog/page>.

výměnu názorů na společně uznávaných bodech, potom je možné, že těchto bude postupně, díky poctivé argumentaci přibývat, až k dosažení významnějších konsenzů. Ačkoli je to cesta náročná a dlouhá, má cenu se jí vydat.

Závěr

Ve vzorku pro-choice argumentů, které jsme prozkoumali, je zřejmá přítomnost argumentačních faulů různého typu. Můžeme konstatovat, že nejnáchylnější se tyto argumenty zdají být k apelování na emoce oponenta či obecnstva, což se však projeví nejzřetelněji až v reálné diskuzi. Objevily se však i argumenty s nefunkční logickou strukturou nebo vyvozující závěr z mylné příčiny. Převládají důkazy induktivního typu, případně kombinované induktivně-deduktivní argumenty.

Hlavní smysl provedeného rozboru vidíme v praktické pomoci pro reálnou diskuzi, která může spočívat v prevenci alespoň některých chyb. Těm, kteří argumenty formulují, tak může naše práce pomoci vyvarovat se nevědomých chyb. Oponentům pak k odhalení nedostatků, které protivníkovy argumenty mohou obsahovat.

Z praktického hlediska lze doporučit seznámení se s problematikou argumentačních faulů i argumentace obecně. Dále je žádoucí dodržování zásad argumentační etiky, které mohou prospět nejen ke zvýšení pravděpodobnosti dosažení společného závěru, ale také ke vlídnější atmosféře diskuze.

V případě, že jedna nebo druhá strana odhalí v oponentově argumentu možný argumentační faul, měla by mu to slušně sdělit a požádat ho o nápravu, popř. se toto téma může stát předmětem společné diskuze.

Pro další výzkum je vhodné doporučit nejen rozbor dalších pro-choice důkazů, ale také provedení podobného šetření v rámci pro-life argumentů. Stejně tak by bylo možné zaměřit pozornost na ostatní aktuální či kontroverzní témata a v diskuzi s nimi spojené vyhodnotit přítomnost argumentačních chyb.

Nakonec bychom chtěli zdůraznit, že znalost argumentačních faulů a schopnost práce s nimi nemá být prostředkem k prosazování svých stanovisek, ale spíše nástrojem hledání pravdy. Jako taková pak může dobře posloužit oběma zúčastněným stranám.

Seznam pramenů

Abortion Care: Why It's Vital for All Reproductive Health Car. In: *YouTube* [online]. Copyright © 17.10.2022 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=S9NyNdYj2AM>. Kanál uživatele NowThisNews.

ALCORN, Randy. *ProLife answers to proChoice arguments*. Colorado Springs: Multnomah Books, 2000. ISBN 978-1-57673-751-4.

Answers to Common Abortion Arguments. In: *Pre-Born! Saving Babies and Souls* [online]. Copyright © 2023 [cit. 10.03.2023]. Dostupné z: <https://preborn.org/2022/12/05/answers-to-common-abortion-arguments/>.

Argument. In: *Dictionary by Merriam-Webster: America's most-trusted online dictionary* [online]. Copyright © 2023 Merriam [cit. 17.03.2023]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/argument>.

Kurz práce s informacemi: Argumentace a argumentační fauly. In: *Katedra informačních studií a knihovnictví* [online]. Copyright © 2019 Masarykova univerzita [cit. 23.03.2023]. Dostupné z: <https://kisk.phil.muni.cz/media/3125662/kisk.phil.muni.cz/kpi/hodnoceni-zdroju-a-informaci/argumentace-a-argumentacni-fauly.html>.

Argumentační fauly - Bez faulu - *Encyklopedie propagandy* [online]. Copyright © 2019 Bez faulu, Česká republika. [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/manipulativni-obsah/>.

CROM, Pierre. *Základní fakta o potratech, které by měl znát každý* [online]. Amnesty International Česká republika, 05.07.2022, Copyright © 2022 [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5456/zakladni-fakta-o-potrtech-ktere-by-mel-znat-kazdy>.

DAMER, T. Edward. *Attacking faulty reasoning: a practical guide to fallacy-free arguments*. 6th ed. Belmont: Wadsworth Cengage Learning, 2009. ISBN 978-1-57673-751-4.

DUNS Scotus, Joannes. *Opera omnia* [online]. Paris: Apud Ludovicum Vivès, 1894. Editio nova, vol. 16, s. 93 [cit. 04.11.2023]. Dostupné z: <https://archive.org/details/joannisdunsscot02waddgoog/page>.

FELDMAN, Fred. "Rape as a Justification for Abortion" [online]. Lafayette College, 12.11.1998 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: https://spot.colorado.edu/~heathwoo/Phil164/feldman_rja.pdf (vlastní překlad).

FLEW, Antony. *God & philosophy* [online]. New York: Harcourt, Brace & World, 1966 [cit. 05.11.2023]. Dostupné z: <https://archive.org/details/godphilosophy0000flew/page/n5/mode/2up>.

Guttmacher Institute. *Unintended Pregnancy and Abortion Worldwide* [online]. Guttmacher Institute, Copyright © 2023 [cit. 12.04.2023]. Dostupné z: <https://www.guttmacher.org/fact-sheet/induced-abortion-worldwide>.

HARRIS, Daniel | *Associate Professor of Philosophy, CUNY Graduate Center and Hunter College* [online]. Copyright © [cit. 09.02.2023]. Dostupné z: <https://danielwharris.com/teaching/101/readings/Thomson.pdf> (vlastní překlad).

HOLMES, M.M. et al. *Rape-related pregnancy: Estimates and descriptive characteristics from a national sample of women* [online]. American Journal of Obstetrics and Gynecology, 1996 [cit. 04.11.2023]. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/S0002-9378\(96\)70141-2](https://doi.org/10.1016/S0002-9378(96)70141-2).

ChatGPT-3.5 [online]. Dostupné z: OpenAI, <https://chat.openai.com>.

'I've Had Two Abortions, I Don't Give A F*ck'. In: *Youtube* [online]. 19.01.2019 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=nm3UYxg4ptA>. Kanál uživatele Breitbart News.

Manipulation. In: *Cambridge Dictionary: English Dictionary, Translations & Thesaurus* [online]. Copyright © Cambridge University Press [cit. 16.03.2023]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/manipulation>.

My body my **** choice!! In: *Youtube* [online]. 15.01.2022 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/shorts/C6Uw1iUHehc>. Kanál uživatele Theshanaofficial.

NASH, Elizabeth, GUARNIERI, Isabel. *Post-Roe, 24 US States Have Banned Abortion or Are Likely to Do So: A Roundup* [online]. Guttmacher Institute, 01.10.2023, Copyright © 2023 [cit. 12.04.2023]. Dostupné z: <https://www.guttmacher.org/2023/01/six-months-post-roe-24-us-states-have-banned-abortion-or-are-likely-do-so-roundup>.

Policie České republiky. *Znásilnění* [online]. Policie ČR, Copyright © 2023 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-tc-znasilneni.aspx>.

SANGER, Margaret. *Woman and the new race*. [online]. 1920 [cit. 12.04.2023]. Dostupné z: <https://wps.pearsoncustom.com/wps/media/objects/2429/2487430/pdfs/sanger.pdf>.

SEDGH G, S. SINGH a R. HUSSAIN. *Intended and unintended pregnancies worldwide in 2012 and recent trends*. [online] *Stud Fam Plann*, 2014 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4727534/>.

SCHOPENHAUER, Arthur. *Umění dostat v každé debatě za pravdu: eristická dialektika*. Přeložil Břetislav HŮLA. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1529-5.

SINGER, Peter. *Practical ethics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. ISBN 978-0-521-22920-3.

THOMSON, J. Jarvis. *A defense of abortion* [online]. New York: CUNY Graduate Center and Hunter, Copyright © [cit. 09.02.2023]. Dostupné z: <https://danielwharris.com/teaching/101/readings/Thomson.pdf> (vlastní překlad).